

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 7 JULI 1926

No. 549

INHOUD.

	Blz.
HET NIEUWSTE INDISCHE WELVAARTSONDERZOEK door <i>Prof. Dr. J. H. Boeke</i>	598
Het Ontwerp tot wijziging van ons Vennootschapsrecht en de Oligarchische clause door <i>Mr. H. Cohen de Boer</i>	601
Het Belgische Verdrag door <i>Mr. W. Suermondt Lzn.</i> ..	602
De Duitse Ondernemingsraden door <i>Mr. Dr. A. A. van Rijn</i>	603
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Internationale IJzerkwestie door <i>Prof. Dr. M. J. Bonn</i>	606
AANTEKENINGEN:	
Voordrachten over „Business Research”	608
Indexcijfers van groothandelsprijzen	608
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	609
Stand der cultures en uitvoer gedurende het eerste kwartaal 1926 in Suriname	610
BOEKAANKONDIGING:	
R. N. Owens and C. O. Hardy, Interest Rates and Stock Speculation, bespr. door <i>D. J. Wansink</i>	611
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	612
MAANDLIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	612
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	612—620
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel. Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.*

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

*Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco;
Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron
Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr.
Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.*

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.*

6 JULI 1926

In verband met de maandwisseling werd het aan-
bod van geld belangrijk minder, zoodat de geldkoersen
alle opliepen. Particulier disconto noteerde meestal
2¹⁶/₁₆ pCt.; op verschillende dagen kon men echter
niet onder 3 pCt. slagen. De prolongatierente noteer-
de aanvankelijk 3¼ of 3½ pCt.; aan het einde der
week werd 3 pCt. genoteerd.

* * *

De post binnenlandsche wissels op den weekstaat
van De Nederlandsche Bank geeft een stijging te zien
van ruim f 2½ miljoen. De beleeningen daarentegen

zijn met ruim f 4 miljoen teruggelopen. Het papier
op het buitenland vermeerderde met f 4,8 miljoen.
De zilvervoorraad vertoont een vermindering van
f 500.000. De diverse rekeningen onder het actief
daalden met f 2,7 miljoen.

Het rekening-courantsaldo van het Rijk, dat de
vorige week nog ruim f 32 miljoen bedroeg, is geheel
verdwenen en maakte plaats voor een voorschot aan
het Rijk van f 3,6 miljoen. De creditsaldi van anderen
stegen met f 2,9 miljoen.

Als gevolg van bovenstaande wijzigingen zijn de
bankbiljetten in omloop met f 32,5 miljoen toege-
nomen.

* * *

De wisselmarkt was deze week veel levendiger dan
de vorige week. Vooral voor franken was de belang-
stelling groot. De vrij stabiele stemming van de vorige
week was weder geheel verdwenen en vooral Belgische
franken waren sterk aangeboden. Geopend op 7,20
werd Zaterdag voor 6,57½ afgedaan, terwijl gisteren
zelfs voor 6,40 verhandeld werd. Parijs was aanvan-
kelijk even flauw, maar in afwachting van de maat-
regelen van de nieuwe regeering trad in het laatst
der week een meer kalme stemming in, zoodat het
slot eerder vaster was op 8,72½. De verschillende
goudwissels ondergingen weder weinig verandering;
de stemming was echter vast, zoodat alle koersen op
een iets hooger punt sloten. In de overige wissels
kwam weinig verandering; alleen Spanje belangrijk
lager. Slot 39,55.

LONDEN, 5 JULI 1926.

De laatste dagen en vooral de laatste dag van het
halfjaar brachten de gebruikelijke groote pressie voor
geld bij de Bank van Engeland, welke aan de markt
voor meer dan 30 miljoen pond hulp verleende à 5½
pCt. voor ongeveer een week. Op den eersten dag van
het nieuwe halfjaar werd kort (7 daags) geld ruim
aangeboden, zoodat dit weder tot 4 pCt. en lager
terugliep.

Disconto onder den invloed van aankopen voor
levering in Juli was ook in het begin van de week
reeds flauw gestemd en liep derhalve tot 4½ pCt.
terug; er zijn steeds nog optimisten, die in de naaste
toekomst een verlaging van de Bankrate verwachten,
maar eene bankrateverlaging tot 4½ pCt. is reeds nu
ruimschoots in den discontokoers uitgedrukt.

De Wisselkoersen voor francs en lire stelden zich
weder ongunstiger voor die landen; men ziet met
spanning eene verdere uiteenzetting van de plannen
van den nieuwen Franschen Minister van Financiën
tegenmoet.

HET NIEUWSTE INDISCHE WELVAARTS- ONDERZOEK.

I. Voorgeschiedenis.

Het is met de aanleiding tot dit welvaartsonderzoek wonderlijk gesteld. Er heeft bij de Kamerdiscussies verwarring geheerscht, waarvan het in April 1926 verschenen verslag, in den titel bedoeld, nog de sporen vertoont.

De heer *Albarda* had in zijn rede van 16 December 1924 als zijn meening te kennen gegeven, dat de regeeringspolitiek de belangen van de bevolking niet had ontzien maar geschaad, zoodat van een ernstige inzinking van het welstandspel moest worden gesproken. Uit de resultaten van een onderzoek, door den regent van Bandoeng in een tiental kampongs gehouden, meende deze afgevaardigde de conclusie te mogen trekken, dat zelfs voedselgebrek niet ongewoon was onder de verschijnselen van inzinking. De malaise in de desa hing volgens hem nauw samen met de inkrimping van werkgelegenheid door het gouvernement, met de verhooging der belastingen, die op den Inlander drukken. Hij wilde daarom een nieuw welvaartsonderzoek, zooals een twintigtal jaren geleden gehouden was en had de overtuiging „dat in het verslag van een zoodanig onderzoek het beeld zou worden geteekend van een jammerlijk bestaan van miljoenen”.

In een den volgenden dag gehouden rede sprak het kamerlid *Lovink* als zijn meening uit dat „ook bij de meest nauwkeurige en meest volledige kennis van alle feiten en cijfers en indien het mogelijk ware alle uitingen van het zoo gecompliceerde sociaal-economische leven te controleren en te registreren en de uitkomsten in statistische tabellen vast te leggen, het nooit mogelijk (was) om tot een zuiver quantitative bepaling van de volkswelvaart of tot een vergelijking tusschen de bereikte graden van welvaart der verschillende bevolkingsgroepen te komen”. Ten einde zich echter eenigermate omtrent dien welvaartstoestand te kunnen oriënteren, vroeg de heer *Lovink* den minister of deze bereid was „een overzicht te doen samenstellen omtrent den economischen toestand der bevolking, op dezelfde wijze ingericht als bijlage A van het koloniaal verslag” (dit zijn de mededeelingen van de regering omtrent onderwerpen van algemeen belang).

Er dient hier de nadruk te worden gelegd op een essentieel verschil tusschen beide voorstellen.

De heer *Albarda* vermoedde economische inzinking bij meerdere volksgroepen in meerdere streken en wilde dat een onderzoek daarover licht zou verspreiden. De heer *Lovink* betoogde, dat iets dergelijks met cijfers niet was aan te toonen en vroeg een algemeen verslag van den economischen toestand in den trant van het overzicht van Van Deventer, doch dan zonder slotbeschouwingen. De heer *Albarda* had dus te wenschen plaatselijke en gedetailleerde gegevens, een enquête over geheel Indië, de heer *Lovink* verlangde slechts een systematisch overzicht van algemeene statistische data, een verzameling van aanwezige maar verspreid liggende en daardoor moeilijk bereikbare ambtelijke gegevens. De heer *Albarda* moest vorderen een doordringen tot de individuen om een inzicht in hun economischen toestand te krijgen, de heer *Lovink* zag van de mogelijkheid daarvan bij voorbaat af en vroeg slechts een globaal overzicht van de zake lijke factoren, die aanwijzingen konden geven omtrent den algemeenen welvaartstoestand.

De Minister viel dadelijk den heer *Lovink* bij en de heer *Albarda* achtte het nu geraten om zijn bereidheid tot toenadering te toonen. Het onderzoek zou veel minder uitvoerig en veel minder langdurig kunnen zijn dan dat van de Welvaartscommissie. De regering beschikte thans over organen, die destijds niet bestonden. Er was nu een statistisch kantoor en een kantoor van arbeid. De regering kon zich voort de hulp verzekeren van enquêteurs, waarvoor: ge-

schikte krachten thans zeker in overvloed te vinden waren. Er was ook wel medewerking te krijgen van particulieren en van ambtenaren. Men kon dus nu in korten tijd een dergelijk onderzoek instellen.

De Minister van zijn kant gaf ook wat toe. „Ik meen”, verklaarde hij in de vergadering van 18 December, „naar de indrukken van gisteren... dat de bedoeling slechts deze is, dat een betrekkelijk kort onderzoek zal plaats vinden, dat wel in hoofdzaak zal moeten geschieden door de bestuursambtenaren, maar geen overmatigen arbeid mag vragen en dat het resultaat van dat onderzoek vervolgens zal worden neergelegd in een handig werkje in den trant van bijlage A van het jongste koloniale verslag.” Waarop de heer *Albarda* antwoordde: „mijn opvatting komt vrijwel overeen met de laatste verklaring van den Minister en ik zou mijn voorstel gaarne in dien zin willen zien opgevat”.

Hiermede was het pleit beslecht. Of de heer *Albarda* heeft bevroed, dat dit geschiedde ten koste van prijsgeving van zijn oorspronkelijke wenschen? Zoo niet, dan zal de bestudeering van het verslag hem wel duidelijk maken, dat dat het geval was en hem de verzuchting ontlokken, die ook Dr. Huender — in dezen nuchterder dan Van Deventer — aan het einde van zijn „overzicht” slaakt, dat de verzamelde gegevens tot de meest uiteenlopende conclusies kunnen leiden.

II. Opzet.

Dat de opzet van het verslag de sporen vertoont van de verwarring, die ten aanzien van het onderzoek bij de Kamerdiscussie heerschte, kan aan de samenstellers tot op zekere hoogte als verdienste worden aangerekend. Men heeft getracht zoo goed als het ging al de uitgesproken wenschen te bevredigen. Het Centraal Kantoor voor de Statistiek en het Kantoor van Arbeid hebben hun bijdragen geleverd, de landbouwvoorlichtingsdienst en de in commissie gestelde controleur B.B. hebben plaatselijk onderzoek gedaan, ambtenaren en particulieren hebben gegevens verschaft, bestuursambtenaren hebben hun medewerking verleend, kortom al de bij de Kamerdebatten genoemde categoriën hebben het hunne aan het rapport bijgedragen — en het geheele onderzoek is in één jaar beëindigd.

Evenwel dat hierdoor de aanvankelijke wenschen van den heer *Albarda* zijn bevredigd, betwijfel ik. Zeker, telkens opnieuw en op in het oog vallende wijze zijn conclusies getrokken omtrent den economischen toestand van de behandelde bevolkingsgroepen maar de stelligheid van deze conclusies is in de meeste gevallen veel te zwaar voor de feiten, die als fundeering moeten dienen, zoodat de onbevooroordeeld lezer zich niet kan onttrekken aan den indruk, dat de wensch hier wel eens de vader van de gedachte was en hem zelfs een zekere nieuwsgierigheid bekruipt om te zien hoe het dobberend scheepje telkens weer de veilige haven wordt binnengeloodst. Die stelligheid is trouwens in lijnrechten strijd met de waarschuwing, op blz. 8 van de inleiding gegeven, dat met de interpretatie van de door het materiaal verschaftte aanwijzingen de grootste voorzichtigheid moet worden betracht.

In het derde deel van dit artikel zal er gelegenheid zijn deze uitspraak met eenige voorbeelden te illustreren. Thans dient eerst nog iets gezegd te worden over den opzet van het verslag.

Allereerst dan een woord van lof over de indeeling ervan. De onderscheiding van de welvaartsfactoren (landbouw, veebezit, visscherij, nijverheid, handel, loonarbeid) en de welvaartsaanwijzers (crediet, spaarzin, verbruik van zout en opium, verkeer, onderwijs, criminaliteit) is helder, de speciale beschouwing van de streken, in de rapporten van de Welvaartscommissie van 1904 als arm of achterlijk aangemerkt, logisch, de monografische beschrijving van de buitengewesten rationeel van opzet.

Maar nu een woord van kritiek.

„Aangezien welvaart een relatief begrip is”, aldus de Inleiding, „zou zooveel mogelijk vergelijkend moeten worden tewerk gegaan, waartoe het laatste jaar vóór den oorlog uitgangspunt zou kunnen wezen”. Deze redeneering deugt niet. Welvaart is wel is waar een relatief begrip, maar relatief in dien zin, dat zij een verhouding aangeeft tusschen behoeften en bevrediging. De inleiding zelf wijst daarop met een aanhaling van de weinig gelukkige definitie, door Dr. C. A. Verrijn Stuart van welvaart gegeven. Stijgen de behoeften, dan worden aan welvaart andere eischen gesteld dan vroeger. Indien daarom in den oorlogstijd de inheemsche bevolking haar behoeften heeft uitgebreid, moet zeker van een inzinking gesproken worden, wanneer blijkt, dat het jaar 1924 de objectieve welvaartselementen teruggebracht heeft op het peil van 1913. Men kan dan zelfs de vergelijking met een dergelijk ver terugliggend jaar, ver vooral voor de zich snel ontwikkelende Indische maatschappij, als geheel willekeurig aanmerken.

Daar komt bij, dat die vergelijking met het jaar 1913 allerlei onoverkomelijke moeilijkheden heeft meegebracht. Voldoende en voldoende betrouwbaar vergelijkingsmateriaal van dat jaar bezit men niet, de cijfers moeten zoo goed en zoo kwaad als het gaat worden gereconstrueerd, beschrijvingen ontbreken, alle persoonlijke herinnering aan dien tijd, voor wie haar mocht bezitten, is vervaagd. Wat baat dan het bezigen van dat jaar als maatstaf? Bovendien, gesteld dat men uitsluitend op de beschikbare objectieve welvaartselementen zou mogen afgaan, staat het dan zoo vast dat in 1913 alles in orde was, dat ook bij een beneden generalisaties doordringend economisch onderzoek dat jaar als normaal, neen sterker: als bevredigend zou kunnen worden aangemerkt? Ten slotte, wanneer de ontwikkeling van de Inlandsche samenleving zich niet zoo zeer vertoont in een algemeene stijging van het welvaartspeil maar meer in een vergrooting van de maatschappelijke verschillen, in differentiatie vooral van bezits- en inkomensverhoudingen — en een dergelijke ontwikkeling is de meest waarschijnlijke —, dan verduistert de statistische vergelijking tusschen verschillende jaren, die tot algemeene gemiddelden dwingt, het juiste inzicht.

Waarschijnlijk hebben de samenstellers van het rapport dit ook wel gevoeld; in hun inleiding doelen zij er op. „De best ontwikkelde statistiek”, staat daar, „is voor Ned.-Indië die betreffende productie, groothandel en credietverkeer; zoodra evenwel bezits- en bedrijfsverhoudingen in het onderzoek worden betrokken, laat de statistiek den waarnemer vrijwel in den steek. Bovendien is de aard van het economisch leven zelf nog zoodanig, dat getal en maat daaraan nog weinig kunnen worden aangelegd. Allerlei factoren ontsnappen aan de waarneming”. En verder: „Alleen met statistisch materiaal kon echter op grond van het bovenuiteengezette niet worden volstaan. Voor „statistische welvaartswaarneming” is, gelijk vermeld, de tijd nog niet rijp. Ook moest dus eene plaats worden ingeruimd aan de mededeeling van eindindrukken, gegrond op veler en velerlei meer oppervlakkige, doch vaak langdurige waarneming van nevenverschijnselen; anders gezegd, naast het statistische is ook het beschrijvende element moeten worden te hulp geroepen”.

Het moge te betreuren zijn, dat deze waarneming in het welvaartsonderzoek van zoo ondergeschikte betekenis is gebleven en slechts oppervlakkig was, te verwonderen valt dat niet. Juist deze waarneming toch, die zeker niet ieders werk is, kost in een uitgestrekt gebied als Ned.-Indië enorm veel tijd en met de ministerieele opdracht, verklarende, dat „plaatselijke onderzoekingen op uitgebreide schaal en eene tijdroovende verzameling van cijfers niet werden bedoeld” viel aan ruimere toepassing niet te denken, ook al was dit het eenige middel geweest om aan de aanvankelijke bedoeling van den heer *Albarda* te moeten te komen.

Zoo kunnen dan de samenstellers het verwijt van ontoereikendheid van het onderzoek afwentelen op hun opdrachtgevers, die het onmogelijke hebben vergegd.

Iets anders is het met het teveel, dat in het verslag voorkomt, daarvoor zijn zij zelf aansprakelijk. Ik noemde als zoodanig o.a. reeds de overhaaste conclusies, die al te dicht over de beide deelen van het rapport zijn uitgestrooid; ik moet nog op een uitspraak in de inleiding de aandacht vestigen. De rapporteurs zijn al te bevreesd geweest, dat aan de Inlandsche welvaartscijfers een Europeesche maatstaf zou worden aangelegd en die vrees heeft hen verleid tot een uitspraak, die beter ongeschreven was gebleven en die, ware zij juist, alle welvaartspolitiek en dus ook elk welvaartsonderzoek tot een paskwil zou maken. Ik laat de passage in haar geheel volgen, zij luidt aldus:

„Hij echter, die weet dat de Inlander aan zijne woning en hare inrichting zeer weinig zorg pleegt te besteden, evenals aan zijne kleeding — natuurlijk gevolg van het klimaat, waarin hij leeft — zal uit dit ontbreken van Westersche welstandsverschijnselen niet aanstonds de gevolgtrekking maken dat er geen welstand is. En waar verder de Inlander gewoon is het contante geld dat hij ontvangt spoedig weder uit te geven, vooral omdat hij weet, dat crediet meestal wel is te verkrijgen, behoeft ook het leven van den eenen dag op den anderen geen symptoom te zijn van mindere welvaart; zulks is veeleer te beschouwen als de normale toestand, als uitvloeisel van het volkskarakter. Zorg voor de toekomst, voor den Westerling de groote prikkel tot spaarzaamheid, is bij de groote massa niet te vinden en zoolang de Inlander fatalist blijft en de verwachting koestert, dat, zoodra de tijd is gekomen waarin hij niet meer zelf in zijn onderhoud kan voorzien, zijne kinderen voor hem zullen zorgen zooals hij dat deed voor zijne ouders, zal men in het Oosten geen welstand in Westerschen zin moeten zoeken. Arbeid wordt alleen beschouwd als een noodzakelijk kwaad, niet ook als een middel om tot meerdere welvaart te geraken. Hij die vrij is zelf den duur van zijnen arbeid te bepalen zal niet langer werken dan noodig is om te kunnen voorzien in zijn dagelijksche behoeften. Kan hij tijdelijk in die behoeften voorzien zonder te werken, dan maakt hij van bestaande arbeidsgelegenheden geen gebruik. Heeft hijv. de rijstooft in eene bepaalde streek tijdelijk contant geld onder de bevolking gebracht, dan zal een werkgever eerst op voldoende aanbod van arbeidskrachten kunnen rekenen zoodra het geld weer is uitgegeven en de noodzaak tot arbeiden noopt. Waar dus factoren werkzaam zijn als de hierboven aangepte, en men derhalve te doen heeft met eene bevolking wier huishouding is ingericht op het leven op crediet, aan wie de zucht tot kapitaalvorming in Westerschen zin over het algemeen vreemd is, die het verwekken van een talrijk kroost niet achterstelt bij de verbetering van de positie van het individu en die er nog niet toe te brengen is uit hare vruchtbare bouwvelden te halen wat die geven kunnen, daar kan het niet anders of het welstandspeil zal slechts weinig kunnen stijgen boven het niveau van een minimumbestaan. Nu moge voor den Westerling dat peil den naam van welstand niet verdienen, gemeten naar zijn eigen maatstaf en de eischen die hij aan het leven stelt beschouwt de Inlander dat wel als zoodanig.”

Dit geheele betoog is een staaltje van die verderfelijke oppervlakkige generalisatie, die oorzaak en gevolg dooreen gooit, aan den schijn blijft hangen, het historisch geworden voor natuurlijk houdt en als dekmantel dient voor de exploitanten van het oogeblik. In een regeeringspublicatie doet zij aan niet enkel als een slip of the pen maar als een inktvlek. Komaan, kennen de rapporteurs hun Indië dan zoo slecht, dat zij niet weten wat ook nog de Javaan (om van de buitengewesten te zwijgen) voor een betere en fraaiere woning over heeft, wat sierlijke kleeding voor hem beteekent, hoe de Inlanders, die een gat in hun toekomst zien, weten te werken en te sparen, wat zij voor de opvoeding van hun kinderen (en dat is sparen in natura) over hebben, hoe hun landbouw met de karige middelen waarover zij beschikken voor niet weinig verbetering vatbaar is? Het valt niet te ontkennen, dat er diepgaande verschillen zijn tusschen de Westersche en de Oostersch-koloniale maatschappij, maar die erkenning is nog iets anders dan het

schouderophalend schuiven van elk onderscheid op een ander „volkskarakter” of een uiteenlopend klimaat.

III. Uitwerking.

Men moet dankbaar zijn voor de verdienstelijke vergaring en verwerking van veel materiaal in het verslag bijeengebracht. De heroïsche poging van het Centraal Kantoor voor de Statistiek om een begaanbaren weg te traceeren door het onherbergzaam gebied van de Inlandsche bevolkings- en landbouwstatistiek is lofwaardig, mits men maar niet uit het oog verliest, dat de vele kunstwerken erin uit karig noodmateriaal en met kunst en vliegwerk zijn opgetrokken. Eveneens rijk aan materiaal is het hoofdstuk over loonarbeid door het Kantoor van Arbeid geleverd. Ik moet dat alles hier verder onbesproken laten. Het eenige wat ik mij hier ten doel heb gesteld is de uitspraak van den heer Lovink in het begin geciteerd te bevestigen en twijfel te wekken aan de bruikbaarheid van het onderzoek om zich een gegrond oordeel te vormen over den welvaartstoestand van de Inlandsche bevolking.

Nemen wij daarvoor in de eerste plaats het hoofdstuk over het vee bezit. Met voordacht is niet van veeteelt gesproken, omdat van eigenlijke teelt weinig sprake is. De eindconclusie van dit hoofdstuk luidt „dat de totale grootveestapel zich na de inzinking, ten gevolge van abnormaal hooge slacht, van 1920 weder in sterk stijgende lijn bevindt”. Dat klinkt hoopvol en is waarschijnlijk ook hoopvol bedoeld. Maar wanneer men in aanmerking neemt, dat de teelt niet als bedrijf wordt beoefend en dat de veestapel zich, voor zoover het vee niet wegens gebrek aan voedsel sterft of geslacht wordt, onafhankelijk van den welvaartstoestand uitbreidt, rijst twijfel, die zekerheid wordt als men leest (blz. 129): „Echter behoeft de toename der getalsterkte nog niet altijd op grootere welvaart te wijzen. Immers gedurende de laatste 3 jaren is het rundvee in prijs gedaald, hetgeen een gevolg is van verminderde vraag naar dat vee. Zoo is bijna de geheele vrouwelijke rundveestapel aangehouden, zoowel ten gevolge van de beschermende voorschriften als van de hooge kosten, die uit hoofde van slachtbelasting en bijkomende heffingen op de opbrengst van een geslacht dier drukken”. En op blz. 130 „In Pasoeroean heeft nog wel uitbreiding plaats om te voorzien in de nieuwe behoefte der Europeesche cultures maar daarnaast bestaat reeds in andere streken overvulling door gebrek aan afzet”. En op blz. 140 voor Lombok „Door meerdere welvaart is de slacht zeer toegenomen”. Onder dat licht bezien blijkt niet de getalsterkte maar de prijs de voor den welvaartstoestand beslissende factor en over dien prijs geeft het verslag slechts één enkel zinnetje (blz. 122). „de prijzen zijn thans weer ongeveer even hoog als voor den oorlog”, een in verband met de daling van de waarde van het geld weinig troostrijke maar ook weinig bevredigende uitspraak.

In de tweede plaats de Inlandsche kleinhandel. Hieromtrent luidt de eindconclusie, dat deze „van tamelijk bestendigen omvang blijkt, zij het dan dat de oorlogsjaren ook op dit punt hunnen invloed tijdelijk hebben doen gelden”. Ook hier geldt de omvang als welvaartscriterium. Echter wat lezen wij hierover uit de afdeling Mr. Cornelis? (blz. 177). „Toch schrijft het Binnenlandsch Bestuur deze toename van kleinhandelaars niet aan vermeerdering van welvaart toe, doch aan de omstandigheid dat vele werklooze loonarbeiders nu als neringdoenden, soms als zetbaas van Chineezers aan den kost trachten te komen. . . . zoo kan het gebeuren, dat het op de gemeentelijke markten drukker is geworden en de retributies meer zijn gaan opbrengen”. Trouwens de gegevens zijn te onvolledig om eenige conclusie, welke dan ook, te rechtvaardigen.

Een derde voorbeeld kies ik uit het hoofdstuk „werkgelegenheid”. Hier wordt van Pekalon-

gan vermeld (blz. 249) dat de vraag naar werkkrachten, zoowel in Inlandschen als Westerschen landbouw, steeds grooter is dan het aanbod, reden waarom braakhuur aan suikerondernemingen werd toegestaan. Ook van Pasoeroean wordt meegedeeld (blz. 262), dat in de meeste afdeelingen de vraag naar mannelijke en vrouwelijke koelies het aanbod verre overtreft, zoodat in de vlakte van Malang zelfs geprotesteerd werd tegen uitbreiding van areaal van ondernemingen. Slaat men nu echter de leerrijke loonstatistieken op, dan blijkt uit de op blz. 209 vermelde J.S.W.B. cijfers (geleverd door de Java Suiker Werkgevers Bond), dat zoowel voor Pekalongan als Pasoeroean, de loonen van mannelijke en vrouwelijke fabriekskoelies beneden, voor het eerste ressort zelfs belangrijk beneden het gemiddelde blijven en dat alleen het loon van vrouwelijke fabriekskoelies in het Malangsche daarboven stijgt.

Als vierde voorbeeld zou ik het vervoer kunnen nemen. Hier moet met de al verder doordringende geldhuishouding, met de vermeerderende productie voor de markt, met oogstresultaten, met de behoefte aan zoeken van werkgelegenheid elders, met tarievenwijziging, met uitbreiding van het spoorwegnet, met het veelvuldiger autoverkeer worden rekening gehouden voordat uit de enkele cijfers van aantal reizigers, van afgelegde afstanden, van vervoerd tonnengewicht eindoordeelen kunnen worden getrokken. Al deze invloeden blijven ongewogen en toch wemelt het verkeershoofdstuk van conclusies. Wat bijvoorbeeld te zeggen van een uitspraak als deze (blz. 276) die op geen enkel feitelijk gegeven berust? „Wat Java en Madoera betreft mag worden aangenomen, dat het verkeer langs de landwegen gelijken tred heeft gehouden met de toename van de bevolking sedert 1913”.

Zoo zou ik door kunnen gaan door de conclusies in zake het volkscredietwezen te vergelijken met de veel voorzichtigere en spaarzamere maar minder optimistische uitlatingen in het jaarverslag van dien dienst. Wie weet wat het persoonlijk element bij de resultaten van credietverleening beteekent, houdt het in dezen bij de voorzichtigten.

Ook de pandhuiscijfers moeten behoedzaam worden behandeld. De stap van de panden naar de pandgevers is een stap in het duister. De pandhuisdienst heeft dien stap niet te doen en het commissie-euvel, dat bij het pandcrediet welig tiert, gevoegd bij het gemis van een burgerlijken stand voor Inlanders, maakt zelfs een speciaal onderzoek naar de herkomst der panden ondoenlijk. Tot welke maatschappelijke groepen de beleeners behooren, waarvoor de credieten worden aangewend, laat zich uit de cijfers door geenerlei analyse aflezen. Meerdere beleening kan op kapitaalbehoefte of op geldnood wijzen. Meerdere herbeleening kan zoowel het gevolg van kapitaalarmoede als van stijgende goederenprijzen zijn, verhoogde aankoop voor gouvernementsrekening zoowel met geringe koopkracht als met dalende goederenprijzen samenhangen.

Ten slotte de cijfers van het zoutverbruik, die zoo gaarne als maatstaf van de volkswelvaart worden aangewend. Ook op hun bruikbaarheid valt wel wat af te dingen. Vooreerst heeft men dan de droge en natte jaren, die niet alleen de consumptie maar ook de eigenproductie door de bevolking aan de kust sterk beïnvloeden, dan het meerder of minder verbruik van ingevoerde zoute visch, verder de veranderingen in het menu van den desaman met daarmee gepaarde grootere of geringere zoutbehoefte. Het staat te bezien of al deze factoren niet van veel meer invloed zijn dan het welvaartsspel.

Dit alles betreft het eerste deel van het verslag. Dat het tweede deel met de korte territoriale monografieën in nog sterker mate het euvel van overhaaste concludeering vertoont, behoeft geen betoog en blijve daarom onbesproken. Slechts signaleer ik daaruit de nog verdergaande en in dit verslag niet passende neiging om aan de toestandsbeschrijving raadgevingen op

het gebied van economische politiek te verbinden (blz. 26, 64, 79, 80, 83).

IV. Conclusie.

Men zal het mij wel willen vergunnen tegenover de talrijke conclusies, die het rapport stelt er een van mij te plaatsen, die bovendien negatief luidt, te weten: Het nieuwste Indische welvaartsverslag heeft bewezen, dat een op algemeene cijfers en feiten gegrond onderzoek niet in staat is omtrent den welvaartstoestand der bevolking uitsluitsel te geven.

Mr. Cornelis.

J. H. BOEKE.

HET ONTWERP TOT WIJZIGING VAN ONS VENNOOTSCHAPSRECHT EN DE OLIGARCHISCHE CLAUSULE.

Zonder overdrijving kan gezegd worden, dat het nu ruim een jaar geleden ingediende Ontwerp-Heemskerk tot wettelijke regeling der naamlooze vennootschap een storm ontketend heeft: het loeide door de penhouders, de inkt vloeide bij stroomen en het regende....niets dan protesten. Wel zelden zal een voorstel zóó weinig verdedigers hebben gevonden als dit gedurende zoovele jaren voorbereide en herhaaldelijk gewijzigde ontwerp.

De strekking van alle tijdschriftartikelen en officiele adressen, die tot dusver tegen een of meer bepalingen dezer regeling hebben gewaarschuwd en geopponeerd, was per saldo geen andere dan één groot protest tegen het systeem van dit ontwerp, dat zijn kracht zoekt in een zeer ver doorgevoerde gedetailleerdheid.

Inderdaad streeft het hierdoor in tweeërlei opzicht zijn doel voorbij. Ten eerste wordt het feit miskend, dat de bescherming van aandeelhouders en crediteuren, welke te verhoogen het ontwerp beoogt, veel beter gewaarborgd wordt, door zoo weinig mogelijk, algemeene en ruime bepalingen, die den rechter gelegenheid laten voor interpretatie in den door den wetgever gewenschten geest, dan door voorschriften, die ondanks minutieuze omschrijving van hetgeen verboden is — of wellicht juist daardoor — den listigen alle mogelijkheid voor ontduiking laten.

In de tweede plaats gaat het ontwerp in zijn strekking zelve over de schreef, in zooverre als een bescherming zooals zij in dit voorstel wordt uitgewerkt juist *niet* gewenscht is. Zij is een stap verder op den weg, dien de Overheid den laatsten tijd reeds al te zeer uitgaat, waar zij blijkens verschillende maatregelen het zich meer en meer tot taak rekent de staatsburgers *tegen zichzelf* te beschermen. Wetelijke voorschriften en de staatsorganen, die deze moeten ter uitvoering brengen, hebben zich te bepalen tot een bescherming van de burgers *tegen elkander*. van de minderheid tegen de meerderheid, den zwakke tegen den sterkere, den goede tegen den kwade.

In dien gedachtengang zijn ook op het gebied van het vennootschapsrecht zeer zeker gerechtvaardigd een aantal bepalingen, die de normen aangeven langs welke de groote algemeene belangen, welke bij deze materie betrokken zijn, kunnen worden gewaarborgd. Maar men wachte zich ervoor daarbij zoover te gaan, dat uit het oog wordt verloren, dat een naamlooze vennootschap in haar oorsprong niet anders is dan een geheel vrijwillig door de vennoten onderling aangegane overeenkomst, en dat ook zij die later tot de vennootschap toetreden zich evenzeer vrijwillig aan de bepalingen van dat contract onderwerpen in het volkomen bewustzijn van de — beperkte — aansprakelijkheid die zij door hun aandeelenbezit op zich nemen.

Dit moeten de samenstellers van het Ontwerp hebben vergeten toen zij de stelling aanvaardden, die een van de drie grondslagen dezer regeling vormt: dat de hoogste macht in de vennootschap wordt gevormd door de algemeene vergadering van aandeelhouders. Hoe aantrekkelijk deze stelling op het eerste gezicht

ook moge zijn en hoeveel daarvoor ook van een *formeel* standpunt moge te zeggen zijn, zij wordt daarom nog niet door de feiten gerechtvaardigd. Als men toch nagaat, hoe de werkelijke toestand in een naamlooze vennootschap is, komt men vanzelf tot de conclusie, dat de grondslag voor die *hoogste* macht eigenlijk geheel ontbreekt. Het zijn immers allerminst de aandeelhouders, de vennoten, die het bedrijf uitoefenen of de onderneming leiden; zij kunnen zich uit den aard van de zaak daarmede niet bemoeien, hebben er ook geen verstand van en interesseeren zich er niet voor¹⁾. Men kan dan ook bezwaarlijk van iemand, die een gedeelte van zijn vermogen in aandelen belegt, vergen, dat hij zich zal inlaten met den gang van zaken bij al de ondernemingen, waarbij hij belang heeft. Hij moet dit geheel overlaten aan bestuurders, en aan de commissarissen, die op de gestie van eerstgenoemden toezicht houden, en in wier kennis en integriteit hij blijkens zijn financieele participatie zijn vertrouwen heeft gesteld. Hij is zich bewust van het risico, dat hij loopt, indien mocht blijken, dat hij zich in een van deze beide eigenschappen mocht hebben vergist.

Hiermede wil natuurlijk volstrekt niet gezegd zijn dat den aandeelhouder in het geheel geen zeggenschap over het beheer der vennootschap zou toekomen. De wet behoort wel degelijk algemeene regelen aan te geven krachtens welke het orgaan, waardoor de aandeelhouders zich kunnen doen gelden — de algemeene vergadering — den noodigen invloed kan uitoefenen. Maar deze bepalingen moeten in geen geval zóóver gaan dat zij de hoofdleiding practisch verleggen van het bestuur naar de vergadering van aandeelhouders.

Want deze vergadering is ook daarom niet het orgaan, dat die „hoogste macht” toekomt, omdat — zooals reeds in het bovenstaande ligt opgesloten — de aandeelhouder qua talis niet genoeg tijd, kennis van zaken en belangstelling heeft om haar door zijn aanwezigheid en stem te stempelen tot een werkelijke vertegenwoordiging der gezamenlijke vennoten. Het is louter toeval, indien de meerderheid in een algemeene vergadering inderdaad weergeeft de meening van de meerderheid der aandeelhouders, en maar al te zeer bestaat de kans, dat besluiten worden genomen krachtens het overwicht aan stemmen van een kleine *minderheid*, die als een aaneengesloten groep ter vergadering is opgekomen.

De practijk tijdens de bestaande wet heeft dan ook getracht zich tegen overrompeling door een dergelijke kunstmatige meerderheid te verweren, en een van de belangrijkste maatregelen daartegen, welke toepassing vinden, is die bekend onder den naam van „oligarchische clausule”. Hiermede worden aangeduid bepalingen in de statuten eener naamlooze vennootschap, welke de macht van de algemeene vergadering beperken, en wel in de meeste gevallen bij de keuze van directie en commissarissen. De vergadering wordt dan bij haar keuze *gebonden* aan een voordracht van het bestuur of van een bepaalde categorie van aandeelhouders, bijv. van de preferente.

De beteekenis hiervan is voor groote Nederlandsche concerns, in 't bijzonder ook voor diegene wier werkingsfeer zich tot ver buiten de landsgrenzen uitstrekt, niet licht te overschatten. Waar van dergelijke omvangrijke lichamen meestal een groot gedeelte der aandeelen aan toonder luiden en ter beurze verhandeld worden, heeft de oligarchische clausule daar vooral de strekking het nationale karakter der onderneming te beschermen, en heeft als zoodanig ook meermalen haar practisch nut be-

¹⁾ Een sterk sprekend voorbeeld van dit laatste is wel de dezer dagen gehouden jaarlijksche algemeene vergadering van aandeelhouders der Rotterdamsche Bankvereniging. Zoo ergens, dan had men hier eenige belangstelling van de zijde der „vennoten” mogen verwachten. Volgens het verslag in de bladen waren echter slechts ruim 2% der aandeelen vertegenwoordigd!

wezen, doordat zij er tegen waakt, dat vreemde belangen, die zich den eigendom van een zeker quotum der aandelen verzekerd hebben, op zijn onverwachts het bestuur „omzetten” en zodoende overwegenden invloed in de leiding van het betrokken lichaam verkrijgen.

Dat dit gevaar niet denkbeeldig wordt geacht en dat men zich daartegen ook reeds op andere wijze heeft trachten te wapenen, daarvan leveren de vennootschappen onder den naam van „Gemeenschappelijk Eigendom van Aandelen (Holland Amerika-Lijn, Philips' Gloeilampenfabrieken, e.a.)” het bewijs. Dit zijn n.l. maatschappijen, opgericht met het in hare statuten uitdrukkelijk aangegeven doel om het nationale karakter van het hoofdconcern te waarborgen.

Al ligt niet uitsluitend in het voorgaande de beteekenis der oligarchische clause — men denke ook aan het uit z'n zaken weren van binnenlandsche concurrenten — daardoor alleen reeds is ze vooral tegenover buitenlandsche economische penetratie voor ons geheele land van het hoogste gewicht. Maar meer nog dan voor Nederland bestaat dit gevaar voor Ned.-Indië. De politiek van de open deur, die aldaar in den ruimsten zin toepassing vindt is in ieder opzicht toe te juichen als een uiting van wijs staatkundig beleid. Vreemdelingen, die zich voor onze overzeesche gewesten willen interesseeren en er hun voordeel willen zoeken, zijn daar steeds van harte welkom. Zij hebben er, naast dezelfde verplichtingen, precies dezelfde rechten als Nederlanders. Juist daarom echter is het dubbel noodig er tevens tegen te waken, dat buitenlanders zouden trachten op de boven aangeduide wijze overwicht te verkrijgen in blijkens haar gansche opzet en werking zuiver Nederlandsche ondernemingen.

De samenstellers van het ontwerp zien dit belang klaarblijkelijk niet in. Als gevolg van het eenmaal aanvaarde principe, dat de hoogste macht bij de algemeene vergadering moet berusten, sluiten zij, zonder er in de toelichting veel woorden aan te verspillen, de oligarchische clause uit, waar zij in art. 48 bepalen, dat de vergadering bij de benoeming van bestuurders aan geenerlei voordracht zal zijn gebonden. Weliswaar laat het tweede lid de mogelijkheid open om in de akte van oprichting te bepalen, dat de benoeming moet geschieden uit een voordracht van commissarissen¹⁾, doch de algemeene vergadering kan dan weer steeds aan zoodanige voordracht het bindende karakter ontnemen bij een besluit genomen met twee derden der uitgebrachte stemmen. En daar, zooals reeds betoogd, in de practijk altijd slechts een fractie van het totale aantal stemgerechtigden ter jaarvergadering aanwezig is, wordt hierdoor de kans op bovenbedoelde overrompeling door een minderheid, geenszins uitgesloten.

Het is zeker vreemd, dat de Regeering, die dit Ontwerp bij de Kamer indiende, heeft gemeend haar vooropgesteld beginsel met betrekking tot de macht der vergadering van aandeelhouders zóo star te moeten doorvoeren, dat zij zonder noemenswaardige motivering de bindende voordracht op de zwarte lijst heeft geplaatst. Zij is daarmede wel zeer luchtig heengestapt over de overweging, dat, volgens haar eigen woorden, „tegen het verbieden der oligarchische clause bezwaren kunnen worden aangevoerd”.

Het feit, dat de Regeering gemeend heeft geen aanleiding te hebben, die bezwaren bij voorbaat te ontzenuwen en anderzijds heeft nagelaten eenig positief argument aan te voeren om haar veroordeeling dezer clause nader te staven, wijst er dan ook wel op, dat zij zich bewust moet zijn geweest dat de stof daartoe haar ontbrak, met name, dat het haar niet onmogelijk zou zijn te wijzen op misbruiken van deze bepaling, die het verbod ervan eenigszins begrijpelijk zouden kunnen maken.

¹⁾ Van een bepaalde categorie van aandeelhouders, bijv. de preferente, blijft de bindende voordracht dus ten eenemale uitgesloten.

Inderdaad is van zoodanig misbruik tot dusverre ook nergens gebleken. Dit zal trouwens niemand bevreedden, die bedenkt dat het hier niet gaat om de een of andere kunstgreep, waardoor bestuurders van eenige kleine maatschappij zich hun positie blijvend zouden willen verzekeren, maar dat deze clause het zeer gebruikelijke middel is, waardoor groote lichamen zooals de Kon. Nederlandsche Petroleum Mij., de Ned. Handel-Mij., de Rubber Cultuur Maatschappij „Amsterdam”, de Stmvt. Mij. Nederland”, de Ned. Scheepvaart Unie, en andere, hun Nederlandsch karakter handhaven.

En deze zuiver particuliere ondernemingen niet alleen! De onvoorbereide lezer zal verwonderd zijn te vernemen, dat de Ned. Regeering zelve sedert langen tijd zoozeer overtuigd is van het groote nut, dat er onder bepaalde omstandigheden uit een nationaal oogpunt in een bindende voordracht gelegen kan zijn, dat zij in de meeste gevallen, waarin de Staat zelf bij eenige onderneming een rechtstreeksch belang heeft, de door dit Ontwerp gewraakte bepaling in de statuten heeft doen opnemen. Men sla bijv. slechts op artikel 25 der Bankwet 1919 en men vindt er in het tweede lid de olicharchische clause in haar gestrengsten vorm. Het zelfde is het geval bij de statuten der Billiton Mij., der Kon. Ned. Hoogovens en Staal fabrieken, der Kon. Paketvaart Mij., bij al welke lichamen de Staat direct financieel geïnteresseerd is, dan wel om andere redenen groot belang heeft. Zouden nu bij het onveranderd wet worden van dit Ontwerp de statuten van al deze maatschappijen evenzeer van de geïncrimineerde bepaling moeten worden gezuiverd, voorzover zij niet reeds door middel van een lex specialis van dit verbod zouden zijn uitgezonderd?

Dit is natuurlijk niet denkbaar. Maar dan leidt zulks even natuurlijk tot de conclusie, dat ook zuiver particuliere maatschappijen van even sterk uitgesproken Nederlandsche beteekenis, al is de Staat zelf daarin niet participant of op andere wijze belanghebbende, niet mogen bemoeilijkt worden in de handhaving harer nationaliteit. En al geldt dit ook in sterke mate voor in de toekomst op te richten naamlooze vennootschappen, zooveel te meer klemt deze overweging voor de bestaande, bij welke de contractuele samenwerking der vennoten o.a. op dit beginsel was gebaseerd, een contract dat ook door den wetgever behoort te worden geëerbiedigd. Juist voor de bestaande maatschappijen echter wordt het hoogst bezwarende van een dergelijk verbod in de Overgangsbepalingen geheel onvoldoende getemperd.

Het bestek van dit artikel laat evenwel niet toe hier op dit, en op nog enkele andere punten, die deze belangrijke kwestie raken, nader in te gaan. Met het bovenstaande kan intusschen worden volstaan, in de hoop dat daardoor nog eens het licht is gevallen op de groote belangen, welke bij deze aangelegenheid betrokken zijn.

Mr. H. COHEN DE BOER.

Mei 1926.

HET BELGISCHE VERDRAG.

Prof. van Eysinga stelt in zijn naschrift op mijn artikeltje over het Belgische Tractaat (in de E.-S. B. van 23 Juni) de vraag, of het Statuut van Barcelona wel voor Nederland aannemelijk is, omdat behalve de Schelde er ook nog andere internationale rivieren, o.a. de Rijn, door ons land loopen.

Door ons grondgebied stroomden twee bevaarbare, internationale rivieren, de Rijn en de Schelde. Beide beantwoorden aan het vereischte, dat het Statuut van Barcelona voor „voies navigables d'Intérêt international” stelt, n.l. „toute partie naturellement „navigable vers et depuis la mer d'une voie d'eau qui, „dans son cours naturellement navigable vers et „depuis la mer, sépare ou traverse différents Etats”.

De Schelde is slechts over een betrekkelijk kleinen afstand bruikbaar voor zeeschepen. De Rijn daarentegen is diep landinwaarts bevaarbaar voor kleine

zeeschepen; Keulen is dientengevolge zeehaven kunnen worden en bezit thans reeds vaste lijnen op:

Londen, Bremen, Hamburg, Kiel/Lübeck, Stettin, Dantzig, Koningsbergen.

De vraag, die ik mij veroorloof aan Prof. van Eysinga te stellen is deze: Is het niet buitengewoon gevaarlijk op de Schelde een beheersregime toe te passen, dat belangrijk verder gaat dan het Barcelonische Statuut, dat Z.H.G. voor den Rijn niet of weinig aannemelijk acht? Mijne stelling is, dat elk beheersregime, dat Nederland voor de Schelde toestaat, vroeger of later door de Rijnsoeverstaten ook voor den Rijn zal worden opgevorderd.

En dat het beheersregime van de Schelde volgens het Belgische Verdrag veel verder gaat dan het Statuut, blijkt m.i. duidelijk uit de volgende vergelijkingen:

Belg. Verdrag.

Schepen naar Antwerpen mogen, om welke reden dan ook, niet worden aan- of opgehouden. De beheerscommissie maakt de politieverordeningen, waarmede de verordeningen van de nationale administratie niet in strijd mogen zijn.

Het beheer der Schelde wordt opgedragen aan een commissie, bestaande uit evenveel Belgen als Nederlanders.

Nederland mag van België geen bijdrage vorderen, wat het baggeren van 15 miljoen M². per 20 jaar betreft.

Vitale belangen van de oeverbewoners zijn bij maatregelen ten behoeve van de scheepvaart niet overwegend.

De beheerscommissie kan de uitvoering van haar besluiten aan Nederland ontnemen en aan zichzelf opdragen.

De beheerscommissie blijft in oorlogstijd beheeren.

Over geschillen beslist een scheidsgerecht, waarvan de samenstelling geen onpartijdige behandeling van alle leden waarborgt en van welks uitspraken geen beroep op het Permanente Hof mogelijk is.

Mag ik ten slotte nog de aandacht van Prof. van Eysinga vestigen op de volgende zinsnede uit de Inleiding op het Statuut van Barcelona:

Les Conventions ne valent qu'en temps de paix. En temps de guerre la Conférence de Barcelona a estimé que les mêmes principes devaient être appliqués dans toute la mesure compatible avec les droits et les devoirs des belligérants et des neutres, mais ce serait à une convention d'une toute autre nature, qu'il importerait de définir ces droits et ces devoirs.

In de Toelichtende Memorie op het Belgische Verdrag ontbreken de kop en de staart van deze alinea. Wanneer men ter beschikking een tekst heeft, die met zorg is opgesteld door de vertegenwoordigers van 40 Staten, dan kan elke afwijking daarvan, hoe gering schijnbaar ook, betekenis hebben en is derhalve onraadzaam.

Prof. van Eysinga heeft een open oog voor de „onloochenbare economische nadelen” van het Belgische Verdrag. Het wil mij voorkomen, dat de politieke nadelen niet minder zwaar wegen en dat wijziging

Barcelona:

Binnen ieders territoir blijven toepasselijk 's lands wetten en ook de reglementen betreffende de douane en politie.

Het beheer der waterwegen blijft aan den oeverstaat, binnen welks gebied de waterweg zich bevindt.

Wegens geldige redenen kan een oeverstaat van de andere oeverstaten billijke bijdragen in de onderhoudskosten eischen.

Als vitale belangen zich daartegen verzetten, mag een oeverstaat weigeren het vaarwater binnen zijn gebied te verbeteren.

Een oeverstaat kan de werken van onderhoud op eigen gebied door de andere oeverstaten laten uitvoeren, zonder dat dit geacht zal worden inbreuk te maken op de soevereiniteitsrechten.

Het Statuut geeft geen voorschriften omtrent de rechten en plichten van oorlogvoerende en neutralen.

Over geschillen beslist het Permanente Hof van Internationale Justitie.

noodzakelijk is, ten einde het Verdrag in overeenstemming te brengen met de resolutie van 4 Juni 1919.

W. SUERMONDT LZN.

DE DUITSCHE ONDERNEMINGSRADEN.

De Duitse wet op de ondernemingsraden¹⁾, de Betriebsrätegesetz, vierde 4 Februari van dit jaar zijn zelden verjaardag.

Heeft deze wet de noodige samenwerking tusschen patroon en arbeiders gebracht?

Historisch is zij allerminst een product van hun onderlinge samenwerking. In Rusland hadden de arbeidersraden de politieke en de economische macht in handen genomen. De klassenstrijdsgedachte was daar verwezenlijkt door de vernietiging van den bourgeois in het algemeen en van den ondernemer in het bijzonder. Die Russische invloed heeft in de jaren 1919 en 1920 ook Duitschland beheerscht. Communisten en onafhankelijke socialisten hebben daar op de Regeering een onweerstaanbaren druk uitgeoefend. Nog op 26 Februari 1919 verklaarde de Regeering, dat „kein Mitglied des Kabinetts daran denke, das Räte-system in irgend einer Form in die Verfassung aufzunehmen”. Maar even later moest zij door een groote algemeene staking te Berlijn en door de communistische omwenteling te München belangrijke concessies doen. Aan haar belofte gebonden, stemde zij er in toe, dat in artikel 165 van de Grondwet van Weimar een bepaling werd opgenomen, dat aan de arbeidersraden „Kontroll- und Verwaltungsbefugnisse” opgedragen zouden kunnen worden.

Het is deze bepaling, welke de Betriebsrätegesetz deed geboren worden. Intusschen was de invloed der communisten en onafhankelijk-socialisten geleidelijk verminderd en daardoor geeft de Betriebsrätegesetz de bedoeling van het grondwetartikel slechts verzwakt weer. Toch zijn er nog bepalingen, die er duidelijk op wijzen, dat historisch niet de bedoeling voorzat een band tusschen ondernemer en arbeider te leggen. Wij denken b.v. aan artikel 29, dat de ondernemer in het geheel *niet* in den ondernemingsraad is vertegenwoordigd, waardoor een nauwe samenwerking vrijwel onmogelijk wordt. Die bepaling leidt integendeel tot *verwijdering*, omdat het verkeer nu dikwijls *schriftelijk* plaats vindt, met alle misverstanden, die uit een schriftelijk contact plegen te ontstaan.

Bij de totstandkoming van de Betriebsrätegesetz moge in Duitschland een ernstige strijd zijn gevoerd tusschen communisme en onafhankelijk socialisme eenerzijds en o.a. de meerderheids-socialisten anderzijds, vanaf het oogenblik dat de wet een feit was geworden, heeft de geheele sociaal-democratie er naar gestreefd haar dienstbaar te maken aan het groote doel der socialisatie. Wilden de arbeiders ooit de productie in handen kunnen nemen, dan moesten zij over de daarvoor benodigde kennis beschikken. Welnu, de ondernemingsraden zouden hen in staat stellen zich meer en meer de noodige bekwaamheid te verwerven. Met energie werd de scholing van de leden der ondernemingsraden ter hand genomen. Aan verschillende universiteiten, o.a. te Munster en te Keulen, werden cursussen georganiseerd; bedrijfsradenscholen werden opgericht; boekjes als „Betriebswirtschaft und Bilanzkritik” en „Wie beurteilt man eine Bilanz” in groote getale verspreid. Men moet veel respect hebben voor deze poging om de arbeiders beter te oriënteren, al ligt in het verspreiden van dergelijke „halve” kennis ook een gevaar. Maar alweer: *een samenwerking* tusschen ondernemer en arbeider wordt op die wijze niet bereikt. De Berlijnsche bedrijfsradenscholen streeft er naar een „Klassenkampfschule” te zijn of nog beter een „Kriegsakademie der Grosz-Berliner Arbeiterschaft”. En het orgaan der moderne metaalbewerders

¹⁾ Men onderscheide *onderneming* en *bedrijf*. Het bedrijf wordt gevormd door het complex van ondernemingen, die eenzelfde product voortbrengen. Zoo vormen de gezamenlijke metaalondernemingen het metaalbedrijf.

b.v. vindt het vanzelfsprekend dat „der Betriebsrat ist Sozialist und Klassenkämpfer”. Dat zijn klanken, die allesbehalve op samenwerking gericht zijn.

Men verdedigt de ondernemingsraden dikwijls op grond van den psychologischen factor, dat de arbeider zich door een nauweren band met de onderneming zal verbonden gevoelen. Het is ongetwijfeld van groote waarde hiernaar te streven. Maar het gewenschte doel zal toch zeker niet worden bereikt met een stelsel, dat van de vooropgezette bedoeling uitgaat, dat „Der Mohr”, i.c. de ondernemer, „kan gehen, wenn er seine Schuldigkeit getan hat, i.c. den arbeider voldoende wegwijst heeft gemaakt!

Als men dit in het oog houdt, dan is het verklaarbaar, dat de ondernemers zich het sterkst hebben verzet tegen die bepalingen, waarvan de voorstanders der Betriebsrätegesetz zich het meeste voorstelden: het overleggen van de balans en de winst- en verliesrekening (art. 72) en het aanwijzen van een arbeiders-gedelegeerde in den Raad van Commissarissen der N.V. (art. 70).

Het overleggen van de balans en de winst- en verliesrekening is alleen voorgeschreven in ondernemingen met meer dan 300 arbeiders. Zelfs Clemens Nörpel, de bekwame leider der Deutsche ondernemingsraden, acht deze bepaling op het oogenblik in de praktijk slechts van ideëele waarde. De oorzaken daarvan liggen voor de hand. Voor het lezen van een balans moet men een behoorlijke opleiding hebben gehad. De leden van de ondernemingsraden ontvangen van hun organisatie slechts een zeer kort, veelal nog gebrekkig onderricht, hebben bovendien daarvoor weinig tijd beschikbaar en worden tenslotte, als zij er eenigen kijk op beginnen te krijgen, dikwijls door een nieuweling vervangen, omdat zij slechts voor één jaar worden gekozen. De balans behoeft slechts te worden „vorgelegt und erläutert”; gelegenheid om haar thuis te bekijken en zich op het stellen van vragen te prepareeren hebben de leden van den ondernemingsraad dus niet.

Van nog minder praktische beteekenis is in het voorschrift, dat de ondernemingsraad in ondernemingen met een Raad van Commissarissen één of twee harer leden naar dien raad afvaardigt. Hier zijn de moeilijkheden voor de arbeidersafgevaardigden nog grooter. Voor het vervullen van deze functie wordt een nog veel grooter zakenkennis vereischt, terwijl de gedelegeerde hier geheel alleen staat of hoogstens slechts één collega naast zich heeft. Voor zoover hij zich niet als een vreemde eend in de bijt mocht gevoelen, hebben de ondernemers in Duitschland talrijke middelen te baat genomen om hem dit gevoel bij te brengen, o.a. door den geheelen Raad van Commissarissen af te schaffen, door de belangrijke besluiten aan een „commissie” uit de commissarissen te delegeren of door de zakelijke besprekingen buiten de arbeiders-gedelegeerde om te houden en in de vergadering zelve dadelijk te stemmen. Was bij een wet, die van boven af aan den ondernemer dwingend wordt opgelegd, in deze materie anders te verwachten?

Overigens heeft men van ondernemerszijde in Duitschland geen ernstige pogingen gedaan om de wet afgeschaft te krijgen. Marcel Berthelot zegt in zijn „Les Conseils d'entreprise en Allemagne”. (Genève 1924): „Les patrons ont eu la sagesse de les accepter” (pag. 65). En de allerjongste onderzoeker Dr. Kurt Brigl-Matthias komt in „Das Betriebsräteproblem” (Berlin 1926) tot ongeveer dezelfde conclusie als hij opmerkt, dat de wet „als nun einmal vorhandener Faktor in die Kalkulation mit wird eingestellt”. (Pag. 77).

Afgezien van de vraag of de ondernemers in Duitschland voldoende hebben medegewerkt het goede in de wet tot ontwikkeling te brengen, staat vast, dat een samenwerking tusschen ondernemer en arbeider nimmer kan slagen, zoolang klassenstrijd en de zucht om den ondernemer te verbannen, den toon aangeven.

* * *

Kleeft aan de Betriebsrätegesetz het vitium ori-

ginis van de klassenstrijdsleer, de wet heeft nog aan een ander desorganiseerend element haar ontstaan te danken: het z.g.n. Führerproblem.

Evenals overal elders waren de Deutsche vakverenigingen in de laatste 25 jaar tot groote ontwikkeling gekomen. Door die sterke groei waren de leiders van de groote massa vervreemd. Zij oefenden weliswaar een steeds grooteren invloed uit in het bestuur van Rijk en Gemeente, maar zij kwamen tegelijkertijd van het denken en voelen van den individueelen arbeider verder af te staan. Ook hiertegen richtte zich de revolutionnaire actie, die in de jaren 1919 en 1920 over Duitschland ging. In de plaats van de „bureaucratie” van de vakvereniging, met haar confereeren en correspondeeren werd de revolutionnaire wil van de massa gesteld. Men wilde de heerschappij van het proletariaat en had een sterke afkeer van het „Bonzentum”. Waar de afzonderlijke arbeiders in de vakvereniging bijna geen rol meer speelden, moest een organisatie worden geschapen, waardoor elk individu weder een directen invloed op de productie zou kunnen uitoefenen.

Zoo werd tegenover de vakvereniging de ondernemingsraad gesteld, die direct door de arbeiders gekozen, elk oogenblik met hen contact had. Het behoeft geen betoog, dat de vakverenigingen zich met alle macht zochten te handhaven. Hun groote leider Legien liet zich dan ook in 1919 nog buitengewoon ongunstig over de ondernemingsraden uit.

Ongetwijfeld bestaat er een bepaalde tegenstelling tusschen vakorganisatie en ondernemingsraad. De ondernemingsraad gaat uit van de onderneming; de vakorganisatie van het bedrijf. De ondernemingsraad geeft allen arbeiders een stem in het kapittel; de vakorganisatie alleen aan hen, die als lid zijn aangesloten. Toen de Deutsche vakorganisatie evenwel bemerkte dat de ondernemingsraden niet waren te keeren, heeft men van den nood een deugd gemaakt en getracht de uitvoering der Betriebsrätegesetz geheel in handen te krijgen. Begin 1921 was men daarin na scherpen strijd vrijwel geslaagd. Maar daarmee zijn de ondernemingsraden dan ook in strijd met hun aanvankelijken opzet gedegradeerd tot uitvoerende organen der vakorganisatie. Een principieel nieuwen organisatievorm zijn ze dan niet meer.

Zal de vakorganisatie er in slagen de touwtjes in handen te houden?

Het valt te betwijfelen. Ook na 1921 werden nog telkens z.g.n. wilde ondernemingsradencongressen bijeengeroepen, waarop een tegen de vakorganisatie vijandige toon werd aangeslagen. In 1923 schreef het orgaan der moderne vakorganisatie: „eine nicht unerhebliche Minderheit der Betriebsräte läuft viel mehr kommunistische Phrasen nach.” Dat blijkt ook wel uit het feit, dat in 1922 b.v. nog 16 pCt. van de leden van den ondernemingsraad van het Siemens concern tot de communistische groep behoorden; in den mijnbouw aan de Ruhr was dit cijfer zelfs 32 pCt. De toestand was eenigen tijd later zelfs zóó, dat de Regeering ingreep en een ondernemingsradencongres, dat tegen 9 Sept. 1923 te Berlijn was samengeroepen, verbood. Dr. Brigl-Matthias, aan wiens bovengenoemd boek wij enkele dezer gegevens ontleenen, noemt de ondernemingsraden dan ook „ein latente Gefährdungsquelle für die Gewerkschaften”.

Voor deze uitspraak is temeer aanleiding, omdat de Betriebsrätegesetz enkele bijzondere bepalingen inhoudt, waaraan een actie tegen de vakverenigingen houvast heeft. Wij noemen b.v. artikel 64, dat aan ongeorganiseerde arbeiders, die buiten de collectieve arbeidsovereenkomst (C.A.O.) vallen, de bevoegdheid geeft om met elkaar een vertegenwoordiging aan te wijzen, welke hun arbeidsvoorwaarden met den werkgever regelt. Werkgevers, die hun arbeiders van de vakorganisatie zouden willen losmaken, zouden deze bepaling zelfs kunnen gebruiken om in samenwerking met de ondernemingsraden de vakorganisatie te benadeelen.

Het gevaar dat de vakorganisatie van de zijde van communistische en syndicalistische elementen bedreigt, wordt ook door voorstanders der ondernemingsraden gevoeld. De heer v. d. Bergh is in zijn belangwekkend proefschrift over dit onderwerp van meening, dat dit gevaar voor Nederland „stellig zeer veel grooter is dan in Duitschland”. Des te verwonderlijker mag het daarom heeten, dat het rapport van N. V. V. en S.D.A.P. over de medezeggenschap den ondernemingsraden in art. 25 de bevoegdheid geeft “de tot standkoming van collectieve arbeidsovereenkomsten ten aanzien van de onderneming te bevorderen”. Een dergelijke bevoegdheid — die men den ondernemingsraden in Duitschland zelfs niet heeft durven geven — is immers een steun in den rug van hen, die tegen de vakorganisatie ageeren.

Men hoede zich dergelijke anti-historische, desorganiseerende krachten op de vakorganisatie los te laten.

* * *

Tenslotte nog eenige opmerkingen over de positie van den ondernemer in het stelsel der Deutsche ondernemingsraden.

We zagen boven, dat de ondernemingsraden op de gewichtigste punten geen invloed van groote beteekenis uitoefenen. Hun positie is op het oogenblik principieel in menig opzicht te vergelijken met de ook in Nederland bekende kernen, die met den ondernemer b.v. spreken over rust- en schafttijden, ook wel op technisch terrein adviezen van de arbeiders overbrengen en in hun functie een zeer nuttigen arbeid verrichten.

Maar daarmee is het doel van een wet als de Betriebsrätegesetz natuurlijk niet bereikt. Het essentiele van de wet ligt in de artikelen 70 — 72: het aanwijzen van een arbeidersgedelegeerde in den Raad van Commissarissen, het den ondernemingsraad overleggen van een kwartaalverslag over den economischen toestand der onderneming en het jaarlijks bespreken van de balans en de winst- en verliesrekening. Intusschen zullen deze bepalingen pas behoorlijk tot hun recht komen, indien de ondernemingsraad *zich zóó heeft ingewerkt, dat zij met behoorlijke kennis van zaken over den economischen toestand van de onderneming kan oordeelen.*

Wat zal nu het gevolg zijn als het zoo ver komt?

1. Bezien we eerst de positie, die dan voor den ondernemer op het terrein van de *arbeidsvoorwaarden* intreedt.

a. We nemen het geval dat een bepaalde onderneming er *slecht* aan toe is. Op het eerste gezicht zal men het dan een groot voordeel achten, dat de arbeiders den economischen toestand doorzien, om dat zij dan gauwer geneigd zullen zijn vermindering der arbeidsvoorwaarden te aanvaarden. Zou het zoo zijn? Wij vreezen, dat voorstellen tot loonsverlaging eindeloze discussies zullen brengen over de grootte van de afschrijvingen en over de noodzakelijkheid van het versterken der reserves, waarover immers ook deskundigen het lang niet altijd eens zijn. Maar afgezien hiervan heeft de ondernemingsraad een nog veel machtiger wapen in de hand. Want wanneer voor het geheele bedrijf een collectief contract is afgesloten, dan gaat dit krachtens artikel 8 van de Betriebsrätegesetz voor. En dus kan met een beroep op dit artikel elke loonsvermindering worden afgevoerd!

b. Nemen wij nu het geval dat de onderneming er *goed* aan toe is. Er worden flinke winsten gemaakt. Dan zal de ondernemingsraad er naar streven om de arbeiders in die winsten te doen deelen, gelijk o.a. ook Herkner in zijn Arbeiterfrage (I, pag. 535) volkomen terecht opmerkt. Een beroep van den ondernemer op de C. A. O. gaat dan niet op, want de C. A. O. geeft slechts *minimum*-loonen en de ondernemer mag daar altijd bovenuit gaan. Men zal misschien zeggen: dan zullen de ondernemers goed doen gezamenlijk in

de C. A. O. *maximum*-loonen op te nemen. Maar ook daarmee ondervangt men het bezwaar niet. Want dan valt door een andere indeeling van het personeel, door het anders regelen der stukloonen, e.d. nog wel langs een omweg loonsverhoging te bedingen. Bovendien kan de ondernemingsraad ook buiten de loonen om allerlei voordeelen voor het personeel vragen, zooals meerdere verlofdagen, enz.

Welke toestand ontstaat nu?

In de eerste plaats zal de prikkel voor den ondernemer om zijn zaak groot te maken, verdwijnen. Wil een bedrijfsleider zijn onderneming tot bloei brengen, dan zal hij in de gelegenheid moeten zijn om behoorlijk te reserveeren en, nog meer, om een deel van zijn winst voor uitbreiding te bestemmen. Hoe sterk spreekt hier de verleiding voor den ondernemingsraad om in plaats daarvan het personeel een extraatje te bezorgen! De zekerheid, dat het behalen van veel winst allerlei acties van de zijde van den ondernemingsraad, die daarvan immers haarfijn kennis neemt, medebrengt, werkt verlamdend op de energie van den ondernemer. En worden bijzondere verhoogingen in financieel *sterke* ondernemingen toegestaan, dan zal dit in financieel *zwakke* ondernemingen ook tot verhoogingen aanleiding geven. Wanneer de raad zelf het onmogelijke van verhooging inziet, dan is het zeer de vraag of het personeel der onderneming, dat door de plicht tot geheimhouding van den raad *geen* inzicht krijgt in de financieele resultaten, dit standpunt zal onderschrijven.¹⁾

Het springt in het oog, hoe weinig bedrijfsvrede de patroon, zelfs indien hij onder een C.A.O. werkt, op deze wijze zal genieten. Daardoor zal het instituut der C.A.O. in discredit geraken. Men vergete hierbij niet, dat de ondernemingsraad onder een veel sterkeren druk van het personeel staat dan de vakverenigingleiders, omdat de raad voor slechts één jaar wordt gekozen, dag in dag uit onder de arbeiders zelf verkeert en blijkens artikel 46 van de wet op aandrang van één vierde van het personeel ter verantwoording kan worden geroepen! Reeds nu komt het in de praktijk voor dat personeelen, die met de houding van den ondernemingsraad ontevreden zijn, delegaties uit hun midden naar den patroon zenden om een andere beslissing te verkrijgen. Berthelot deelt in zijn bovengenoemd boek daarvan een merkwaardig staaltje mede ten opzichte van een onrechtvaardig geacht ontslag (Pag. 106).

II. Thans de vraag wat een volkomen deskundigheid van den ondernemingsraad op *commercieel en technisch* terrein voor den ondernemer zou beteekenen. Op het oogenblik oefenen de ondernemingsraden op commercieel en technisch terrein geen invloed van beteekenis uit. Maar zullen de leden, wanneer zij volkomen deskundig zijn geworden, zich niet gaan bemoeien met allerlei interne aangelegenheden als de inkoop van grondstoffen, het vaststellen van verkoopprijzen, het aanschaffen van nieuwe machines enz.? Het ligt toch voor de hand dat een dergelijk college ook op dat terrein zijn invloed zal willen uitoefenen, wanneer het op gezette tijden de geheele commercieele en technische gestie der onderneming onderzoekt. Maar wordt de ondernemer hier aan besluiten van den ondernemingsraad gebonden, dan beteekent dit tegelijkertijd zijn ontroning.

Voor hem, die naar socialisatie streeft, moge dit niets afschrikwekkends hebben, wie de functie van den ondernemer onmisbaar acht voor de bevordering van welvaart, zal het een aansporing zijn om niet den eersten stap te plaatsen op den weg, die tot dat resultaat zal leiden. Hij zal daarom de ondernemingsraden, ten onzent naar Duitsch model door N. V. V. en

¹⁾ Ook voor de vakorganisatie is deze toestand uiterst gevaarlijk, omdat het groepsegoïsme van de personeelen er sterk door wordt bevorderd. Hierop legt o.a. de nadruk Prof. Dr. Th. Brauer in zijn „Das Betriebsrätegesetz und die Gewerkschaften”, Jena 1920.

S. D. A. P. in dwingendenden vorm verdedigd, verwerpen en zich de verdere sociale ontwikkeling denken langs de historische banen der vakorganisatie.

Want dan blijft er voldoende vrijheid over voor den ondernemer om zijn maatschappelijk nuttige taak te vervullen.

Mr. Dr. A. A. VAN RHIJN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE INTERNATIONALE IJZERKWESTIE.

Prof. Dr. M. J. Bonn te Berlijn schrijft ons:

De moeilijkheden in zake de internationale ijzerkwestie zijn in dubbel opzicht een uitloeijsel van den oorlog. In de eerste plaats heeft de oorlog in alle landen tot een uitbreiding der ijzer produceerende industrie geleid. De verarming der wereld, en tot zekeren graad de beginnende ontwapening hebben ten gevolge gehad, dat tegenover het geweldig aangegroeide productieapparaat niet de noodige afzet staat. Daarbij komt, dat de bedrijven in vele plaatsen niet slechts zijn uitgebreid, doch dat deze uitbreiding in inflatietijden plaats vond, zoodat zij vaak met opgeblazen waarde te boek staan.

Daarenboven is echter de West-Europeesche ijzer-situatie op zeer bijzondere wijze door het Vredesverdrag ontwricht. De vrede heeft Elzas-Lotharingen en Luxemburg uit de Deutsche volkshuishouding gelicht. Tusschen de Lotharingsche en de Luxemburgsche ijzerertsen en de Deutsche Ruhrkolen, die voor hun versmelting noodig zijn, loopt thans een politieke grens. Al kunnen ook de grondstoffen, minette en cokes, deze grens vrij van invoerrechten overschrijden, de Lotharingsche industrie, die vroeger in het bijzonder naar Zuid-West Deutschland exporteerde, heeft haar natuurlijke afzetmarkt verloren. Vijf jaren lang heeft de Vrede van Versailles haar deze markt kunstmatig trachten te verzekeren, doordat Deutschland gedurende dezen termijn een contingent goederen uit den Elzas vrij van invoerrechten moest binnenlaten, dat ongeveer overeenkwam met de hoeveelheid van voor den oorlog. Luxemburg is voor Deutschland, handelspolitiek gesproken, ook buitenland geworden en het Saargebied is (voorbijgaand) ingelijfd bij het Fransche tolgebied.

Deze politieke uiteenscheuring van een natuurlijke economischen samenhang is reeds erg genoeg. Men heeft zich er echter niet mede vergenoegd, Deutsche ondernemingen door gebiedswijziging economisch bij Frankrijk, resp., door de Belgisch-Luxemburgsche economische onderhandelingen, bij België te voegen: Men heeft ook de ondernemingen genationaliseerd. De ijzer- en staalondernemingen in Lotharingen, welke zich in Duitsch bezit bevonden, zijn door het Vredesverdrag onteigend. De Fransche Regeering heeft hen aan hun bezitters ontnomen. De koopprijs wordt Deutschland op liquidatierekening tegoed geschreven. De Fransche Regeering heeft hen aan de Fransche belanghebbenden verkocht. Zij heeft daarbij den innerlijken samenhang der werken vernield, doordat zij, in plaats van den verticalen opbouw in stand te houden, waarbij de afzonderlijke ondernemingen een meer of minder gesloten geheel vormden, hen in horizontale groepen uiteenrukte en aan de verschillende belanghebbenden goedkoop overdeed. In Luxemburg en het Saargebied heeft een dergelijke ontwikkeling onder meer of minder zachten druk plaats gevonden. Het resultaat was, dat niet slechts aan het Deutsche Rijk, doch ook aan Deutsche ondernemers groote stukken hunner zorgvuldig opgebouwde ondernemingen werden ontrukkt. Zij moesten na het Vredesverdrag door het Rijk worden schadeloos gesteld. En al bedroeg deze schadeloosstelling vaak ook niet de volle waarde, toch was zij groot genoeg, om den Deutschen producenten den opbouw van nieuwe werken in Deutschland te veroorloven. De overproductie van productie-installaties werd hierdoor zeer versterkt.

Het verlies van Lotharingen (en Luxemburg) had

ten gevolge, dat Deutschland de ijzerertsbasis, welke het tot dusverre had bezeten, verloor. Bij een behoefte van 46,4 millioen ton in 1913 produceerden Lotharingen en Luxemburg 28,4 millioen ton. De binnenland-sche productie leverde slechts 7,5 millioen ton. Voor Deutschland bestond derhalve niet langer de mogelijkheid, het grootste gedeelte van zijn behoefte te dekken met binnenlandsch ijzererts, terwijl Frankrijk, dat reeds voor den oorlog een zeer rijk ijzerertsland geweest is, thans het ertsrijkste onder de Europeesche landen geworden is. Al bezit Frankrijk echter erts, de steenkolen ontbreken. Dat is niet het gevolg van de Deutsche verwoestingen; ook na het herstel van de verwoeste mijnen, na de opening van de nieuwe mijnen, na vervanging van de steenkolen door electriciteit, bezit Frankrijk niet genoeg verkooerbare steenkool, om ijzer en staal in den gewenschten omvang te produceeren. Ook de tijdelijke beschikking over het Saargebied verandert daaraan weinig, aangezien de Saarkolen, ondanks alle plechtige verzekeringen, geen goede cokes schijnen te geven en de Ruhrkolen geografisch zeer veel gunstiger liggen dan de Engelsche kolen.

De Deutsche ertsituatie is daarentegen veel minder ongunstig. In de eerste plaats hebben de Lotharingsche ertsens betrekkelijk geringe waarde. Zij kunnen door ertsens van hoogere waarde, al zijn die dan ook duurder, nl. Spaansche en Zweedsche, vervangen worden. Vervolgens is echter door de geweldige hoeveelheid oud-ijzer, welke aan de markt is, de staalproductie, door „Verschrottung” zoo belangrijk geworden, dat men op den ertsinvoer veel minder aangewezen is dan vroeger. Men rekent erop, dat men 6 millioen ton staal uit den jaarlijkschen ijzerafval in Deutschland zal kunnen produceeren.

De economische verschuivingen in het Duitsch-Fransch-Belgisch-Nederlandsche economische gebied, het uiteenrukken van gebieden, ondernemingen en belangen, hebben ten gevolge gehad, dat beide deelen, Deutschland zoowel als Frankrijk, verminkt zijn. Zuiver politiek gesproken is Frankrijk; dat voor deze verminking in de eerste plaats verantwoordelijk is, natuurlijk de sterkste. Zuiver economisch echter is Deutschland in een betere positie. De Ruhr kan zonder Fransche ertsens en zonder de Fransche markt werken; Lotharingen echter heeft de Deutsche cokes noodig, om zijn erts te versmelten en daarenboven nog den afzet van half- en eindproducten naar Deutschland. Hierom is de kwestie der kolenleveringen in het Vredesverdrag zoo belangrijk geweest. Zonder dat de voorziening met Deutsche cokes verzekerd is, is de Lotharingsche industrie niet levensvatbaar en zoolang Deutschland aan kolenschaarschte leed, was het zeer vanzelfsprekend, dat de Deutsche mijnbezitters, die het verlies van hun Lotharingsche resp. Luxemburgsche mijnen niet gemakkelijk verkroppen konden, niet overmatig geneigd waren hun concurrenten, die hun de bedrijven goedkoop hadden afgenomen, ook nog goedkope cokes voor een met succes bekroonde bedrijfsvoering af te staan, zelfs wanneer daardoor hun eigen bedrijven schade zouden lijden.

Had men in Frankrijk ernede volstaan, slechts gebieden te annexeren, doch geen ondernemingen te onteigenen, de economische samenhang tusschen erts en steenkool zou zonder meer gegeven geweest zijn. Slechts t.o.v. den afzet van eindproducten zouden handelspolitieke moeilijkheden zijn ontstaan. Deze moeilijkheden zouden echter bij de belangengemeenschap, die dan zou hebben bestaan, waarschijnlijk geen groote betekenis verkregen hebben. De toestand der vroegere Deutsche bedrijven in Lotharingen zou in handelspolitiek opzicht geleken hebben op dien van de bedrijven in het Saargebied.

* * *

De geschiedenis der laatste zes jaren is de poging den verscheurden economischen samenhang te herstellen. De Fransche Regeering heeft daarbij vaak

politieken druk aangewend, waartegenover de Duitse industrieelen hun economische meerderheid stelden. In zooverre het om zuiver politieke dingen ging heeft de Fransche Regeering met de Ruhrbezetting haar wil doorgezet. De economische aaneensluiting, gelijk zij zich die wel gedacht heeft als een aaneensluiting, waarbij de Fransche industrie zou domineeren, heeft zij niet vermogen te bereiken. De onderhandelingen over een handelsverdrag, welke tusschen Duitschland en Frankrijk aan den gang zijn, worden in de eerste plaats door deze feitenreeks bepaald. Nadat het den Franschen ook onder druk niet gelukt is, een industrieele aaneensluiting te bereiken, waarbij Duitse en Fransche ondernemingen in gemeenschappelijke holding companies zouden worden vereenigd, in welke de Franschen de meerderheid zouden hebben, moeten thans andere wegen worden ingeslagen.

De constructie der vredesverdragen heeft er echter toe gevoerd, dat bij deze onderhandelingen de Regeeringen de tweede viool spelen. Het Verdrag van Versailles is hierdoor een unicum in de wereldgeschiedenis, dat zijn uitvoering, bijv. de kolenleveranties, in de handen van particulieren werd gelegd. Want het Duitse Rijk moet het grootste deel van de te leveren cokes op de markt koopen. Deze leveranties zijn aan personen opgedragen, die eenerzijds door de onteigening ten zeerste waren benadeeld, anderzijds door de schadeloosstellingen, waartoe het vredesverdrag het Rijk had verplicht, in een tijd van vergaande verarming eener volkomen ongehoorde machtspositie verkregen.

Wanneer thans die kringen in het buitenland, welke deze samenhangen niet hebben nagegaan, er verbaasd over zijn, dat in plaats van de Regeeringen de groepen uit de zware industrie onderhandelen, dan is dat het resultaat van het Vredesverdrag. Het Vredesverdrag heeft het tooneel opgeslagen, waarop zij zich als de voornaamste acteurs kunnen bewegen. De Staat, resp. de verdragsluitende Staten, hebben opdrachten in deze Vredesverdragen neergelegd, waartegen een bureaucratie, al is zij nog zoo flink, geenszins kan zijn opgewassen. De groote belanghebbenden hebben het geleerd, zich als de vertegenwoordigers van den nationalen wil en van de nationale welvaart te beschouwen. Ze hebben geleerd, den Staat uit te schakelen, in het bijzonder sedert zij in de dagen der inflatie ook economisch boven den Staat schenen uit te groeien. Daar zij voor hun eigen belang, dank zij hun machtspositie, met een taatheid streden, die de Staat, welke geen machtsmiddelen had, niet kon vertoonen, verscheen voor de massa hun individueel winststreven in het schijnsel van nationalen offerzin. En daar de verschillende pogingen, om tot een vergelijk te komen, tot aan het Dawes-plan toe telkens weer fiasco leden, was het zeer natuurlijk, dat langzamerhand de meening post vatte, dat slechts particulieren, maar geen Regeeringen met elkander onderhandelen konden, — een opvatting, die in één opzicht volkomen juist is: Particuliere belangengroepen in verschillende landen, welke elkaar bestrijden, vechten in laatsten aanleg slechts om quota. Quota zijn deelbaar, omdat het quota zijn, en als zoodanig voor een vergelijkig toegankelijk. Slechts vergeet men hierbij gemakkelijk, dat weliswaar de belangen der verdragsluitenden gemakkelijk kunnen worden opgeteld, afgetrokken, vermenigvuldigd en gedeeld, doch dat in deze gemakkelijke sommetjes de belangen der volkshuishouding niet zonder meer kunnen worden ingevoegd.

* * *

Tegen dezen achtergrond spelen zich de Duitse-Fransche handelsverdragsonderhandelingen af. Voor de Duitse zware industrie gaat het er daarbij om, de politiek voort te zetten, welke zij reeds vóór den oorlog voerde: beveiliging van de binnenlandsche markt tegen iedere buitenlandsche concurrentie en

zoo groot mogelijk aandeel in die concurrentie. Deze concurrentie is veel moeilijker geworden, omdat de meeste landen een eigen ijzer- en staalindustrie hebben opgekeekt en deze met des te hoogere invoerrechten beschermen, hoe minder levenskrachtig zij is. In het binnenland zijn de productiekosten ten gevolge van uitbreiding der ondernemingen, inflatie-financiering en betrekkelijk gebrek aan afzet gestegen. Men tracht dit thans tegen te gaan, doordat zich een aantal der grootste ondernemingen tot een trust vereenigd heeft. Deze trust vervangt echter niet het kartel, maar staat als trust of, beter gezegd, als reuzenonderneming binnen de kartellen. Niet de organisatie der industrie als geheel heeft zich veranderd, doch slechts de positie der aaneengesloten ondernemingen daarbinnen, welke door fusioneering hun kosten trachten te verminderen. De grondgedachte der Duitse industrie, hooghouden der prijzen op zoodanig peil, dat de algemeene onkosten in het binnenland gedekt worden en het haar mogelijk wordt, in het buitenland tegen wereldmarktprijzen te leveren, wordt gehandhaafd. Dit heeft voor de verwerkende industrie het nadeel, dat zij de halffabrikaten, welke zij behoeft, tot zeer veel hoogere prijzen moet koopen dan haar concurrenten. In het bijzonder is de toestand van de Zuid-West-Duitse verwerkende industrie door het uitvallen der Lotharingsche ruwijzerproducten verzwaaard. Voor de Duitse zware industrie vloeit uit deze situatie de noodzaak van een invoerrecht op ruw ijzer voort, om de Fransch-Lotharingsche grondstoffen en halffabrikaten buiten de deur te houden. De Duitse industrie van eindproducten is op zichzelf tegen dit invoerrecht. Zij is echter in de eerste plaats in den inflatietijd vaak door deelnemingen in nauwe relatie tot de eigenlijke zware industrie gekomen. Bovendien kan zij door leveringsvoorwaarden van deze afhankelijk gehouden worden. Zij is verder vaak leverancier van machines voor de groote bedrijven der zware industrie en derhalve slechts in beperkten zin onafhankelijk.

Aan den Franschen kant liggen de dingen zoo, dat men versmelting en zoover mogelijke verwerking van het erts tot eindfabrikaten nastreeft; daartoe behoeft men de Duitse cokes. Men behoeft echter niet slechts de Duitse cokes, doch men moet ook de halffabrikaten, resp. de eindfabrikaten gedeeltelijk in Duitschland afzetten. De Duitse markt ligt voor de deur; de wereldmarkt is veel moeilijker te bereiken. Zoolang de inflatie in Frankrijk bloeit, gaat het de Fransche industrie schijnbaar evenzoo goed als het indertijd de Duitse ging. De eigenlijke vraagstukken worden echter door valutadumping niet opgelost. Derhalve blijft het feit bestaan, dat Frankrijk voor ruwijzer de Duitse markt wil hebben en de Duitse industrie Frankrijk geen toegang wil verleen. Dat gaat ongetwijfeld tegen het belang in van de Duitse verder verwerkende industrie en van den Duitschen ijzerhandel. De Duitse uitvoer wordt in dubbel opzicht benadeeld. Hij wordt hierdoor benadeeld, dat Frankrijk geen of slechts weinig concessies voor Duitse eindproducten doet en tegelijkertijd tot productie van eindproducten voor de wereldmarkt wordt aangespoord. Bovendien wordt voor de Duitse verwerkende industrie de grondstof duurder. Aangezien echter de zware industrie de geconcentreerde economisch-politieke macht vormt, heeft zij voorloopig overwonnen. Zij tracht een overeenkomst te treffen, krachtens welke een bepaalde hoeveelheid ruwijzer door haar wordt overgenomen. Op deze wijze wordt de Fransche afzet in Duitschland gecontingenteerd en in dezelfde mate de Fransche industrie van eindproducten niet ontwikkeld. De Duitse industrie van eindproducten heeft daarvan geen voordeel, want zij verkrijgt het overgenomen ijzer niet tegen de concurrentieprijs van de wereldmarkt, doch tegen de Duitse binnenlandsche prijzen, welke door een invoerrecht worden beschermd. Zij heeft slechts kunnen doorzetten, dat wat zij in

Duitschland boven den wereldmarktprijs moet betalen bij uitvoer wordt terugvergoed. Zij moet derhalve den afzet in Duitschland met materiaal doen plaats vinden, waarvan de kosten boven den wereldmarktprijs staan en verkrijgt slechts voor den uitvoer een vergoeding.

Aldus vindt tegelijkertijd een nauwe aaneensluiting tusschen de zware industrie van beide landen plaats, waarop reeds een aantal overeenkomsten voor half-fabrikaten en betrekkelijk eenvoudige eindproducten als rails, buizen e.d. is gevolgd. De grondgedachte is steeds dezelfde: men wil de nationale markt voor de nationale industrie reserveeren, de internationale markten territoriaal verdeelen en in deze territorien de concurrentie uitsluiten. Op deze wijze zou ten slotte een aanpassing van de wereldmarktprijzen aan de binnenlandsche prijzen plaats vinden, doch niet doordat de laatste hun monopolie karakter verliezen en concurrentieprijzen worden, doch doordat op de geheele wereld de concurrentieprijzen worden aangepast aan de monopolieprijzen in de verschillende landen.

Zoolang de valuta's in tal van landen niet zijn gestabiliseerd zal men over dit alles niet tot overeenstemming kunnen komen. Het lijkt echter geen twijfel, dat het monopolisme van de zware industrie, dat wegens de bovenvermelde gronden door de Regeeringen niet sterk wordt tegengewerkt, op het Europeesche continent in zegevierenden opmarsch is. Wanneer het bij gelegenheid in oogenblikken van afzet-moeilijkheden van „Panneuropa” en het „slechten van tolbaricades” spreekt, dan denkt het daarbij niet aan vrijhandel, doch aan een overbodig maken der tolbaricades door kartelovereenkomsten. De vervanging van de door den Staat gedreven economische politiek door de particuliere kartelpolitiek is goed op weg. Kortzichtig, gelijk belanghebbenden steeds te zijn plegen, vergeten wij weliswaar, dat het monopolistische kartellisme, dat zich op internationalen grondslag opbouwt, de anti-kapitalistische, socialistische bewegingen een nationalen inhoud geven zal, welke aan de kartellen der toekomst gansch andere moeilijkheden zal bereiden dan die van het verleden hebben gehad.

AANTEKENINGEN.

Voordrachten over „Business Research”.

Aan de Amerikaansche Universiteiten worden reeds sedert geruimen tijd onderzoekingen verricht op het gebied van het bedrijfsleven, waarvan de uitkomsten meer en meer de aandacht trekken zoowel van de mannen van de wetenschap als van die van de praktijk.

Op uitnodiging van de Faculteit der Handelswetenschappen der Universiteit van Amsterdam heeft zich een Commissie gevormd ter voorbereiding van een samenkomst van belangstellenden in dezen arbeid, die in Nederland nog weinig bekend is. De bedoeling van deze bijeenkomst is voorloopig geen andere dan de belangstelling voor onderzoekingen van dezen aard hier te lande op te wekken.

Prof. de Haas van New York University en de heer Doriot van Harvard University hebben zich bereid verklaard, om op Maandag 12 Juli a.s. te Amsterdam voordrachten te houden over het werk hunner scholen op het gebied van „Business Research”. Die voordrachten zullen worden gehouden des namiddags om drie uur in de aula der Universiteit.

Toegangsbewijzen tot deze voordrachten zijn op aanvraag verkrijgbaar aan het Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde, Oudemanshuispoort, Amsterdam.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

De veranderingen in de prijzen der handelsartikelen in Juni waren betrekkelijk onbeduidend en het indexcijfer geeft een stijging van slechts 6 punten te zien; het totaalcijfer is thans 4035 tegen 4029 einde Mei. Juni is de eerste maand van 1926, waarin het

cijfer niet is gedaald; de totale daling in de zes maanden bedraagt 216 punten, zooals onderstaande tabel te zien geeft.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
„ Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
„ Dec. 1923	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2
„ Dec. 1924	992	789½	1452	815½	806	4855	220,7
„ Juni 1925	885½	704½	1234	736	791	4351	197,8
„ Juli „	908	698	1274½	756	809½	4446	202,1
„ Aug. „	952	718½	1235½	748	796	4450	202,3
„ Sept. „	934	702½	1250½	752	788	4427	201,2
„ Oct. „	886	699½	1203½	749½	788½	4327	196,7
„ Nov. „	918½	704½	1174½	737½	787	4322	196,4
„ Dec. „	936½	679	1120	733	782½	4251	193,2
„ Jan. 1926	892½	694½	1117	726½	758½	4189	190,4
„ Febr. „	884	699	1058	736	762	4139	188,1
„ Mrt. „	880	688	1025½	723½	771	4088	185,8
„ Apr. „	894	678½	1000	714	766½	4053	184,2
„ Mei „	885½	681	978½	718½	765½	4029	183,1
„ Juni „	893½	682½	963½	735	760½	4035	183,4

De belangrijkste veranderingen in de afgelopen maand waren die in de weefstoffen- en de delfstoffengroep. In de eerste werd een val in ruwe katoen gedeeltelijk gecompenseerd door stijgingen in hennep en jute, terwijl in de delfstoffengroep ruwijzer sterk steeg, daar de voorraden tot een minimum verminderd waren. Bij het ontbreken van kolennoteeringen zijn de prijzen van dit artikel de laatste twee maanden niet veranderd. De stijging van 216 punten in het afgelopen halfjaar is in hoofdzaak toe te schrijven aan de weefstoffengroep, die 156½ punt daalde, waarbij jute, zijde en wol overheerschten. De delfstoffen zijn

	Indexcijfer	— of +		Indexcijfer	— of +		Indexcijfer	— of +
Tarwe (btl. (Eng.)	104	— 6½	Katoen (Am.) (Egypt.)	84½	— 9	Koper	47½	— 2
Meel	105	+ 9½	„ (Garen)	111	— 8½	Delfstoff.	735	+ 2
Gerst	100	— 2	„ (Laken)	89½	— 11½	Hout (Baltisch)	93	...
Haver	69½	— 12½	„ (Wol (Eng. (Austr.))	106	— 3	Hout (Amerik.)	77½	...
Aardapp.	78	+ 4	„ (Zijde)	100	— 23	Leder	60½	— 8½
Rijst	50	— 28	„ (Vlas)	102	— 12	Petroleum	108½	+ 8½
Rundvl.	125	+ 5½	„ (Hennep)	74	— 22	Oliën	75½	+ 1
Schapenvl.	81	— 7	„ (Jute)	93½	— 8½	Oliezaden	77½	— 2
Varkensvl.	73	— 3	„ (Thee)	58½	— 7	Talk	71½	+ 1
Gran. en vl.	108	— 3	„ (Ruw-Ijzer)	144½	— 52	Indigo	90	...
„	893½	— 43	„ (Stalen rails)	87	+ 15½	Soda	85½	...
Thee	158½	— 10	„ (Ijz. staven)	69	+ 2½	Rubber	21	— 0
Koffie	143	+ 7½	„ (Kolen (st. (huisbr.))	84½	— 2	Diversen	760½	— 22
Rietsuiker	90½	+ 4	„ (Lood)	125	+ 11	Totaal	4.035	— 216
Bietsuiker	94	+ 2	„ (Tin)	80	+ 3½			
Boter	80	...	„	95	— 21			
Tabak	116½	...	„	120	— 5½			
And. voed. en genotm.	682½	+ 3½		107				

vrijwel ongewijzigd en een daling van 22 punten in de diversengroep is geheel toe te schrijven aan den val in rubber. De voornaamste voedingsmiddelen too-

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1923....	148	231	225	167	136	178,6
December 1924....	171	224	235	175	146	189,3
Juni 1925....	153	200	200	159	143	169,6
Juli „	157	198	207	163	146	173,3
Augustus „	164	204	200	161	144	173,5
September „	161	199	203	162	143	172,6
October „	153	199	195	161	143	168,7
November „	159	200	191	159	142	168,5
December „	162	193	182	158	141	165,8
Januari 1926....	154	197	181	156	137	163,3
Februari „	153	199	172	158	138	161,4
Maart „	152	196	167	156	140	159,4
April „	154	193	162	154	139	158,0
Mei „	153	194	159	155	139	157,1
Juni „	154	194	156	158	138	157,3

nen een daling van 43 punten, die voor over de helft veroorzaakt is door aardappelen. De tweede tabel geeft de veranderingen in het indexcijfer van de afzonderlijke artikelen te zien, vergeleken met einde December jl., waarbij het cijfer 50 telkens den gemiddelden prijs gedurende de periode 1901-'5 voorstelt.

De stijging, die het jongste cijfer te zien geeft boven dat van einde Juli 1914 is 57,3 pCt. Dit correspondeert met 57,1 pCt. een maand geleden en 65,8 pCt. einde 1925, zooals blijkt uit de aan den voet der vorige kolom afgedrukte tabel, die tevens de onderlinge verhouding der vijf groepen aangeeft.

Verleden jaar om dezen tijd was de daling tegenover het voorgaande cijfer 69,6 pCt.

Voorts laten wij nog volgen een overzicht der indexcijfers in eenige der voornaamste landen.

	Ver. Staten ¹⁾	Frankrijk	Italië	Duitsch-land ²⁾	Zwitserland	Zweden	Nederland ³⁾	Japan
Novemb. 1913	100	100 ^s	100	100 ^s	100 ^s	100	100	100
Novemb. 1918	206	358	438	367	392	214
Hoogste 1920	272	591	679	...	325	366	297	322
Decemb. 1923	151	458	577	140	183	160	154	211
Decemb. 1924	157	507	640	147	171	168	160	214
Mei "	155	520	660	141	162	162	151	199
Juni "	157	542	683	143	161	161	153	200
Juli "	160	557	707	143	160	160	155	198
Augustus "	160	557	731	144	159	159	155	200
September "	160	555	721	145	158	157	155	201
October "	158	572	716	144	159	154	154	200
November "	158	605	712	145	157	155	154	197
Decemb. "	156	633	715	143	156	156	155	194
Januari 1926	156	634	708	141	155	153	153	192
Februari "	155	636	704	139	151	152	149	188
Maart "	152	632	693	138	148	149	145	184
April "	151	650	692	135	147	150	143	...
Mei "	...	687	698	136	145	...	143	...

¹⁾ Bureau of Labour. ²⁾ Frankfurter Zeitung. Sedert Januari 1924 gebaseerd op 100 artikelen in plaats van op 98.

³⁾ Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53.

⁴⁾ Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. ⁵⁾ Midden 1914.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Ned.-Indië.

De maandstatistiek 1926 No. 4 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Uitvoer. Het algemeene indexcijfer vertoont gedurende de eerste vijf maanden van 1925 een geleidelijke en regelmatig daling, die een aanvang nam in December 1924 met een prijsdaling van *tapioka*. Het laagste punt ligt in Mei, met een sterke prijsdaling van *suiker*. Daarna stijgt het cijfer met schommelingen, voornamelijk door den invloed van *rubber*, *peper* en *katjang idjoe*, tot in December het hoogste punt van het jaar wordt bereikt. Januari en Februari 1926 vertoonen een sterke en voortgaande reactie, vooral in de rubberprijzen, terwijl in Maart jl. vrijwel alle artikelen lager genoteerd zijn. Het indexcijfer voor deze maand is nog twee punten lager dan het laagste punt van het vorige jaar. De reactie zet zich voort in April, geaccentueerd door een opmerkelijke prijsdaling van *mais* en van *peper*.

De markt voor *mais* werd te Batavia langen tijd hoog gehouden, doordat de aanwezige voorraad geheel voor binnenlandsche consumptie bleef bestemd; de slechte berichten omtrent den padiogst werkten hiertoe mede. Toen de nieuwe rijstogst bleek mee te vallen, en men tevens een grooten invoer van buitenlandsche rijst verwachtte, werd de binnenlandsche vraag veel minder; de voorraden moesten geruimd worden en tevens maakte een plotselinge verlaging der vrachten, uitvoer tegen lagere prijzen loonend. De prijs viel met bijna zeventig punten. Ook de passerprijzen van *mais* zijn in Januari-April, hoewel veel geleidelijker, zeer sterk gedaald.

Het indexcijfer voor *witte peper* bedroeg in 1923 gemiddeld 70, in Januari/Augustus 1924 gemiddeld 87, in September 1924 95, in Juni 1925 117, in December jl. 199 en in Januari jl. 217. De prijs van dit artikel is in ruim een jaar tijd meer dan verdubbeld. Daarna trad een aanzienlijke en voortgaande prijsdaling in.

De *rubber* is tusschen Jan./Febr. en Juli 1925 met ruim 240 pCt. in prijs gestegen. Augustus en September vertoonden een vrij sterke reactie, terwijl de prijs in October weer even hoog was als in Juli en in November en December zelfs aanzienlijk hooger. De maand November schijnt het toppunt te zijn; ook hier trad sindsdien een aanzienlijke

prijzdaling in, die in Februari jl. zelfs een prijsval werd. Daarna bleef de rubberprijs geleidelijk dalen; sinds Februari is hij weer lager dan in 1913/14.

De *theeprijzen* bewegen zich op een hoog peil en zijn, na een aanvankelijke daling in het begin van 1925, na September 1925 (indexcijfer 192) weer enigszins gestegen. April brengt een wat lagere prijs. Intusschen geldt het hier grootendeels nominale noteringen.

Invoer. De reeks der invoerartikelen zal weldra herzien worden; de hier gegeven cijfers zijn dus voorloopig.

Gedurende de eerste drie maanden van 1925 bleven de prijzen der invoerartikelen vrijwel onveranderd op hetzelfde peil als het gemiddelde van 1924. In April en Mei trad een lichte daling op, die in Juli het laagste punt bereikte. In October en November is de uitkomst van een serie controverse wisselingen een stijging. Na November dalen de prijzen weer, en wel geleidelijk en in bijna alle groepen.

Het algemeene indexcijfer voor den *geheelen invoer* stond voor Februari en Maart 1925 op 185, hetzelfde cijfer als het gemiddelde voor 1924. Het gemiddelde voor 1925 bedraagt 184; de eerste vier maanden van dit jaar geven 182, 181, 180 en 179.

Het algemeene indexcijfer voor *in- en uitvoerartikelen te zamen* (voorloopige cijfers) bedraagt 176 voor 1924, 172 voor 1925, in Januari 1925 175, in Mei 170, in December 173, in Maart jl. 167 en in April 165.

Indexcijfers van 51 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.						Uitvoer-artik.	Tot. groot-hand.
	Textiel-goederen ¹⁾	Levens-middelen ²⁾	Metaal ³⁾	Chemicalien ⁴⁾	Diversen ⁵⁾	Totaal		
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1922.	211	176	181	158	172	186	129	170
1923.	208	174	186	169	174	187	149	176
1924.	208	173	182	168	189	185	155	176
1925.	204	166	176	171	196	184	145	172
April 1925.	207	163	173	157	199	184	141	—
Mei "	207	162	175	153	199	183	140	170
Juni "	206	162	175	152	199	183	142	—
Juli "	202	162	175	152	201	182	146	—
Augustus "	202	166	170	154	207	183	145	—
September "	202	168	173	148	207	183	143	—
October "	201	169	173	151	209	184	146	—
November "	199	170	174	147	211	184	152	174
December "	196	170	174	177 ⁶⁾	193 ⁶⁾	183	152	173
Januari 1926.	196	170	168	177	193	182	152	172
Februari "	195	166	168	175	196	181	144	170
Maart "	194	164	168	176	191	180	138	167
April "	193	165	166	175	192	179	132	165

¹⁾ 18 art. ²⁾ 12 art. ³⁾ 10 art. ⁴⁾ 11 art. ⁵⁾ 6 art.

⁶⁾ Vanaf December 1925 cijfers berekend, volgens nieuwe indeeling der artikelen.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers voor artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is nu zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In-heemsch ¹⁾	Uit-heemsch ¹⁾	Totaal
1913/14	100	100	100
1923	194	173	183
1924	183	158	171
1925	169	152	160
Mei 1925	176	161	169
Juni "	173	162	168
Juli "	174	161	168
Augustus "	176	162	169
September "	178	161	170
October "	177	162	169
November "	177	161	169
December "	176	161	169
Januari 1926	167 ²⁾	151 ²⁾	159 ²⁾
Februari "	167	152	161
Maart "	169	149	158
April "	171	149	160
Mei "	171	146	159

¹⁾ 20 artikelen. ²⁾ Vanaf Januari 1926 cijfers berekend, volgens nieuwe indeeling der artikelen.

De kleinhandelsprijzen der *wittheemsche* artikelen ver- toonden in 1925 over het geheel genomen een beeld van stilstand: zij bleven schommelen om het indexcijfer 151. In Maart en April waren zij iets lager, in Mei met 146 weer drie punten beneden April.

Het algemeene indexcijfer der *inheemsche* artikelen is in 1925 gemiddeld 14 punten lager dan in 1924. Ten gevolge van Chineesch Nieuwjaar waren de *eieren* in de eerste helft van Februari jl. buitengemeen duur, en het index- cijfer der inheemsche artikelen staat die maand dan ook drie punten boven dat van Januari. In Maart zijn de prij- zen weer iets lager, terwijl in April de duurte van Lebaran zich doet gevoelen: Door een prijsstijging van *rijst*, die een prijsdaling van *aardappelen*, *eieren* en *vleesch* te niet doet, staat Mei nog even hoog als April.

Passerprijzen. De prijzen van de laatste maand zijn voorloopig, daar alle gegevens nog niet ontvangen zijn. Het gemiddelde der prijzen gedurende de eerste tien maanden van 1925 is over vrijwel de geheele linie gelijk aan of een tikje lager dan in 1924. In November evenwel doet de invloed van de lange droogte en van den slechten padioogst in Midden- en Oost-Java zich reeds duidelijk gevoelen. Met uitzondering van *beras*, en van artikelen als *vleesch* en *Javaansche suiker*, die door het misgewas niet onmiddellijk worden beïnvloed, zijn de gemiddelde prijzen van 1925 dan ook iets hooger dan die van 1924, terwijl Januari jl. een aanzienlijke prijsstijging vertoont. Sindsdien echter dalen de prijzen weer; een prijsdaling die men telken jare in de eerste maanden kan waarnemen, doch die dit jaar een zooveel sneller verloop had dan het vorige jaar, dat de meeste prijzen die der overeenkomstige maanden van 1925 weer beginnen te naderen, terwijl in April *mais* en *kedelee* zelfs weer lager genoteerd zijn dan een jaar tevoren.

Stand der cultures en uitvoer gedurende het eerste kwartaal 1926 in Suriname.

De weersomstandigheden, die reeds gedurende het laatste kwartaal van 1925 ongunstig waren voor de cultures, hielden gedurende dit kwartaal steeds on- gunstig aan; er was abnormaal weinig neerslag, zelfs minder dan het laatste kwartaal 1925.

De droogte van September 1925 tot Maart 1926 met een totalen neerslag van 369.2 mM. was heviger dan die van 1911-1912 over gelijk tijdvak met een totalen neerslag van 537.4 mM., tegenover een normaal gemiddelde over 70 jaren van 1271.2 mM. Tengevolge van deze zware abnormaal lang aanhoudende droogte werd veel schade berokkend aan alle cultures; door geringen regenval in de aan den grooten drogen tijd voorafgaande maanden van 1925 is de watervoorraad in den bodem uiterst gering geweest en nu de reeds in Augustus 1925 ingevallen droogte sedert onafgebro- ken voortduurt, zijn de gevolgen voor de aanplantingen zeer nadeelig; op vele plaatsen zien de velden eruit, alsof het vuur er door is gegaan zoodat de toestand zorgwekkend is. De regenval in Januari bedroeg 12.2 mM., in Februari 21.7 mM. en in Maart 19.5 mM.; samen in het eerste kwartaal 1926: 53.4 mM.; het normaal gemiddelde over het eerste kwartaal bedraagt 591.5 mM.

De stand van de *cacaocultuur* is zeer slecht en de sterfte aan boomen is zeer groot. Vruchtzetting kon onder de gegeven omstandigheden niet plaats hebben en er is voor de naaste toekomst zoo goed als niets te verwachten.

Tengevolge van de droogte is de stand der *koffie* op de meeste ondernemingen slecht. Er zijn plantages waar duizenden boomen zijn verloren gegaan, alle volwassen en vruchtdragende; op andere plaatsen vreest men, dat zelfs indien de regens nu reeds invallen een groot aantal boomen zoodanig zal hebben geleden, dat zij zich niet meer zullen kunnen herstellen en verloren zullen gaan. Op vele plaatsen gaan de jonge planten, die geen weerstand kunnen bieden aan de droogte, dood; ook van den oogst, die aan de boomen was, is een zeer groot deel door verschrompelen en zwart worden verloren gegaan. De vruchten bleven klein en door al deze oorzaken werd de bewerking zeer bemoeilijkt en had o.a. bij het pulpen veel breuk plaats; verder waren er vele bessen, waarin slechts één boon tot ontwikkeling is gekomen. Het gevolg is dat er slechts 7 pCt. schoone koffie en minder

werd verkregen, inplaats van 't normale 9 pCt.

Door de ongunstige weersgesteldheid op het einde van 1925 werd het rijpen der bessen vertraagd en een deel van den oogst verschoven naar het eerste kwartaal 1926. Bloei is er gedurende dit kwartaal niet geweest, zoodat voor 1926 verder zoo goed als geen oogst is te verwachten.

Op een tweetal ondernemingen aan de Boven Suri- name, alwaar langen tijd zoet water uit de rivier kon worden ingenomen voor irrigatiedoeleinden, waren stand en vruchtdracht nogal bevredigd.

Door de langdurige droogte is de stand van het *suikerriet* slecht. Nieuwe velden konden niet worden beplant en daar waar dit geschied was tengevolge van enkele plaatselijke buien, stierven de geplante toppen af. Op sommige plaatsen liepen de stoelen na het rietkappen niet meer uit en op groote oppervlakten stierven ze nadien af. Ook de groei van het staande riet was slecht en het aanrijpen geschiedde zeer traag.

Het rendement aan suiker was, daarentegen bevre- digend.

Het gemalen riet had een hoog suikergehalte, ter- wijl het sap zeer zuiver was; de prijs bewoog zich in dalende richting en bleef op laag niveau.

Rijst werd in het afgelopen kwartaal niet aan- geplant; nieuwe terreinen zijn opengekapt of door boschbranden open gekomen en voor een deel plant- klaar gemaakt.

Tengevolge van de droogte werd geen *mais* aan- geplant; daar waar dit wel geschied was, ging het gewas verloren.

De overige gewassen van den kleinen landbouw, z.a. *bananen*, *bacoven*, *bataten* en *cocosnoten* hebben veel van de droogte geleden; de stand van de cocos- cultuur is minder goed te noemen; in Coronie trad de hartrotziekte in het oostelijk deel wederom sterk op. De vruchtzetting was over het algemeen slecht, zoodat de oogst in 1926 ook minder groot zal zijn.

Als een gevolg van het voortduren der droogte bleef de groei van *katoen* achterlijk; toch was de stand van de planten betrekkelijk goed. Welis waar zal door de droogte de productie gering blijven, maar de droogte heeft dit voordeel dat met spoed veel land kon worden aangebracht voor den nieuwen aanplant.

Ook de aanplantingen van *sinaasappelen* leden veel van de droogte. Op vele plaatsen stierven de boomen af of staan zeer slap. De vruchten die aan de boomen hingen, kwamen op vele plaatsen niet tot ontwikkeling; werden rijp bij geringen omvang, en waren over het algemeen zuur van smaak, en niet geschikt voor den handel. Bloei is er gedurende dit kwartaal niet ge- weest en er zal dus van een tijdigen oogst geen sprake zijn.

Ten aanzien van de *boschbedrijven* kan worden vermeld, dat de belangstelling voor het Surinaamsche hout steeds toeneemt; tengevolge van de droogte heeft weinig aanvoer van hout en balata plaats gehad: de aanvoer van balata gedurende dit kwartaal bedroeg 12356 K.G. tegenover 63008 K.G. over het- zelfde tijdvak in 1925.

Wat betreft de *mijnexploitatie* kan worden mede- gedeeld dat de Bauxite Mij. het voornemen heeft met machines van grootere capaciteit te werken op haar onderneming, om haar productiecijfer op te voeren.

De uitvoer van de voornaamste producten bedroeg gedurende het eerste kwartaal 1926 in vergelijking met het overeenkomstig tijdvak van 1925:

	1926	1925
Bacoven (versche).... KG.	535	960
Balata..... "	61.242	67.642
Bananen..... "	808	560
Bauxite, ton van 1000 "	17.478	28.056½
Cacao..... "	100.720	147.438
Groenten (versche) .. "	3.270	16.917
Goud (ruw)..... Gram	51.038½	56.636
Hout..... M³.	1.177½	551½
Letterhout..... KG.	23.605	5.250
Huiden..... "	17.168	11.041

Katoen	KG.	12.634	—
Koffie	"	1.325.829	663.803
Mais	"	15.565	93.940
Bataten en andere aardvruchten.....	"	545	761
Rijst (gepelde)	"	40.400	1.000
" (ongepelde)	"	200	—
Rum (50 %)	L.	45.232	92.309
Suiker 1e product... ..	KG.	5.271.100	4.392.670
" 2e "	"	511.600	106.560
Vruchten (versche)... ..	"	2.464	777
Sinaasappelen	"	22.076	116.964
Idem	stuks	151.155	682.253
Zemelen	KG.	23.550	7.250

BOEKAANKONDIGING.

Interest Rates and Stock Speculation. A study of the Influence of the Money Market on the Stock Market by R. N. Owens and C. O. Hardy. Londen 1926. George Allen and Unwin Ltd. (Publicatie van het Institute of Economics.)

In dit werkje zijn de resultaten neergelegd van een uitgebreid statistisch onderzoek, door de schrijvers ingesteld naar de juistheid van de volgens hen algemeen aanvaarde theorie, dat de effectenspeculatie in de eerste plaats zou beheerscht worden door schommelingen in den geldrentestand, en wel door seizoen-schommelingen zoowel als door die, welke zich uitstrekken over een conjunctuurcyclus.

Lage rente zou nl. de speculatie prikkelen, omdat zij rente-arbitrage mogelijk maakt en de speculatie-onkosten vermindert en hooge rente zou, vermoedelijk, — want hier formuleeren de schrijvers al dadelijk veel minder scherp — tegengestelde werking hebben. Aan de intrekking van bankvoorschotten wordt in deze fase door de schrijvers eveneens een plaats in de theorie ingeruimd. Het effect der rentewijzingen zou zich onmiddellijk doen gevoelen.

Wordt deze opvatting nu inderdaad algemeen aangehangen? Onder de twaalf auteurs, die de schrijvers ten bewijze hiervan citeeren, wil het voorkomen, dat er eigenlijk slechts twee zijn, die den nadruk in die mate leggen op den directen invloed van de rente-hoogte, als de schrijvers dit in hun formulering doen. Bij de overigen is ook de beschikbaarheid der middelen een belangrijke factor en vaak de eenige, dien zij noemen. Bedenklijk is voorts, dat het Harvard Committee on Economic Research betoogt,¹⁾ ten onrechte, op grond van een onvolledig citaat, onder de aanhangers der bovenomschreven theorie te zijn gerangschikt.

De conclusie, waartoe hun statistische onderzoeken de schrijvers in zes opeenvolgende hoofdstukken leiden is, dat noch perioden van hooge, noch van lage rente, noch die van stijgende of dalende rente, zich resp. gelijktijdig of na een bepaalden interval weerspiegelen in de effectenkoersen. Dan volgt echter een hoofdstuk over de correlatie tusschen geld- en effectenkoersen, waarin voor de periode 1898-1922 blijkt, dat dalende geldrente (60-90-daags prime commercial paper) door stijgende aandeelkoersen gevolgd wordt en dat stijgende aandeelkoersen op hun beurt door stijgende rente worden gevolgd, door de verschillende fasen van een conjunctuurcyclus heen, "with a fair degree of regularity" (p. 93). Het eerste effect wordt dan langs den weg eener redeneering, die weer te geven het bestek dezer aankondiging zou doen overschrijden, als werking van het tweede beschouwd. De theorie vindt derhalve geen bevestiging.

Naar het schijnt wordt deze conclusie te gemakkelijk getrokken. De onderzoeken van het Harvard Committee hebben wel degelijk en als zelfstandig verschijnsel een hoogen graad van correlatie tusschen effectenkoersen en daaraan voorafgaande belangrijke, in korten tijd zich voltrekkende wijzingen van de

geldrente aangetoond. Hadden de heeren Owens en Hardy hun statistische methoden meer verfijnd, ongetwijfeld zouden zij hetzelfde resultaat hebben bereikt. Dat deze correlatie niet identiek is met het oorzakelijk verband, dat de door hen bestreden theorie legt, hadden zij dan moeten aantonen. En dit zou hun, gezien hetgeen zij in het slothoofdstuk, dat handelt over de "Logic of the theory", betoogen, niet moeilijk zijn gevallen.

Was derhalve voor een onderzoek naar de juistheid dezer „theorie” een dermate veelzijdig, zich over de periode 1872-1924 uitstrekkend statistisch onderzoek van geld- en effectenkoersen noodig, als door de schrijvers is verricht? In het hoofdstuk over "the logic of the theory" erkennen zij voor het seizoen-aspect implicite het tegendeel, als zij zonder statistischen grondslag concludeeren, dat seizoenvariatiën in effectenkoersen onmogelijk zijn. Ook overigens wordt de „theorie” in dit hoofdstuk afdoende onthalsd. Waarom dan, zoo mag men vragen, tant de bruit pour une omelette?

D. J. WANSINK.

ONTVANGEN:

De prijsvorming van graan en haar invloed op loonen en conjunctuur door Hendrik Cornelis Stek. Dissertatie Rotterdam; 1926.

Beschouwingen over herverzekering in het algemeen en levensherverzekering in het bijzonder door M. Niemeijer. Dissertatie Leiden; 1926.

Reziprocentafel aller ganzen Zahlen von 1 bis 10.000. Ausgabe F. von Noordhoff's Tafeln von Dr. M. van Haften. Groningen, 1926; P. Noordhoff.

De economische crisis en de arbeidersbeweging door E. van Hinte. Amsterdam, 1926; N.V. Ontwikkeling.

Besparing van arbeid, voorkoming van werkloosheid, rechtvaardige verdeling door Ir. C. Nobel. No. 1 van Problemen van Volkswelvaart. Haarlem, 1926; Distributiebank.

Lijst van officieele personen, Instellingen en Vereenigingen op Land- en tuinbouwgebied. No. 1 der Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw 1926. 's-Gravenhage, 1926; Alg. Landsdrukkerij.

Richtlijnen voor de verdere ontwikkeling en wettelijke regeling van de algemeene electriciteitsvoorziening in Nederland. Voordracht in de vergadering van het Kon. Instituut van Ingenieurs op 29 Dec. 1925 door het lid Ir. A. Groothoff (overdruk uit het Weekblad „De Ingenieur” 1926, Nos. 8, 18 en 19). 's-Gravenhage, z.j.; Fa. F. J. Belinfante, voorh. A. D. Schinkel.

Toelichting op de voorschriften betreffende de inrichting der boekhouding van de ontvangers der gemeenten bewerkt door W. Wagenaar, hoofd-commissie bij het Departement van Financiën, H. D. G. Groeneveld, Secr. der Adviescommissie begrootings- en rekeningsvoorschriften 1924, commissie ter Provinciale Griffie van Zuid-Holland en N. L. Reuvecamp, verificateur der Gemeente-financiën te Hilversum. Tweede, herziene uitgave. Alphen aan den Rijn, 1926; N. Samsom.

Nieuwe, van aantekeningen voorzien tekst van het *Bezoldigingsbesluit burgerlijke Rijksambtenaren* 1925 met bijlagen bevattende de regelen, in acht te nemen bij de salariering van burgerlijke Rijksambtenaren, onderwijzend personeel bij het Middelbaar, Nijverheids- en Lager Onderwijs daaronder begrepen. Voor de practijk bewerkt door W. Muusse, Commissie bij het Centraal Bureau van Voorbereiding voor Ambtenarenzaken. Tweede deel. N. Samsom, Alphen aan den Rijn; 1926.

¹⁾ Review of Economic Statistics, Januari 1926.

Het beginsel van wederkeerigheid bij het afsluiten van Handelstractaten door Dr. L. G. Kortenhorst. Rede, uitgesproken voor de Rotterdamsche Handels-Hoogeschool op 5 Mei 1926.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

The American Economic Review. — Cambridge, Mass., Juni 1926.

W. F. Mitchell, Interest cost and the business cycle; M. C. Waltersdorf, Public utility rate making in New Jersey; H. Heaton, Progress and problems of Australian economics; W. Notz, Frederick List in America; R. T. Bye, Interest on enterprisers' capital as a cost in the light of economic theory; M. P. Taylor, Public utility valuation.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. — Tübingen, Juni 1926.

Prof. K. Pribram, Die Sozialpolitik als theoretische Disziplin; Dr. A. Tisonier, Darstellung und Kritik des Keynes'schen Währungsprogrammes; Dr. Käthe Bauer-Mengelberg, Zur Theorie der Arbeitsbewertung, I; A. Schiffrin, Zur Genesis der sozialökonomischen Ideologien in der russischen Wirtschaftswissenschaft; Dr. H. von Eckardt, Die Kontinuität der russischen Wirtschaftspolitik von Alt-Moskau bis zur Union der S. S. R.; H. Fehlinger, Einfluss der internationalen Arbeitsorganisation auf die Sozialpolitik der Staaten.

The Economic Journal. — Londen, Juni 1926.

Prof. W. S. Thompson, Britain's population problem as seen by an American; F. Lavington, An approach to the theory of business risks, II; Fr. Rodd, The deferred payments system in the United States; Prof. A. C. Pigou, A contribution to the theory of credit.

The Quarterly Journal of Economics. — Cambridge, Mass., Febr. 1926.

R. M. Haig, Toward an understanding of the metropolis; G. E. Barnett, Chapters on machinery and labor, IV. Trade-union policy; R. C. Epstein, Industrial invention: heroic or systematic? M. K. Bennett, The development and purposes of farm-cost investigation in the United States; J. C. Bonbright, Progress and poverty in current literature on valuation.

Revue d'Economie Politique. — Parijs, Mrt.—Apr. 1926.

La France économique. Annuaire pour 1925.

Journal de la Société de Statistique de Paris. — Parijs, Juni 1926.

E. Michel, La situation financière et l'achèvement de la reconstitution des régions dévastées au 31 décembre 1925.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Juni 1926.

Dr. K. J. Beversluis, Bosch en hout in Nederlandsch Oost-Indië; A. Meyer, Isochronenkaart van Nederland voor Rotterdam 1924—1925; H. G. Ch. J. van der Mandere, Nederlandsch-Indië, gezien door een buitenlandsch koloniaal deskundige; R. Loos, Klein-Azië.

Rechtsgeleerd Magazijn. — Haarlem, Jrg. 45, afl. 3.

Mr. P. H. Smits, Een onderzoek naar de theorie der natuurlijke of onvolkomen verbintenissen en haar betekenis voor het moderne recht, in het bijzonder met het oog op ons Nederlandsch geldend recht (slot).

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 Juni 1926.

Prof. J. G. Ch. Volmer, Een fabrieksbalans. (Verslag Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek over 1925); Mr. M. Franken, Overeenkomsten in strijd met

de goede zeden; Mr. G. Russel, Belastingrecht en terugwerkende kracht van rechtshandelingen en wetsbepalingen in zake Naamlooze Vennootschappen, Directeursbenoemingen enz.; Mr. D. J. Sannes, De grenzen der meerderheidsmacht in de Moeder- en Dochtermaatschappijverhouding, II; Mr. W. R. Emmen Riedel, Het overschrijden van belastingtermijnen; J. J. M. H. Nijst, Contrôle door den accountant op de naleving der statuten.

Revue Générale de Droit International Public. — Parijs, Nov.-Dec. 1925.

P. Duez, L'interprétation des traités internationaux; F. de Visscher, L'arbitrage de Tacna et Arica.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Juni 1926		Juni 1925	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	55.301	f 2.760.755.000	52.612	f 2.683.972.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	40.668	„ 2.349.086.000	39.723	„ 2.301.704.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.563	„ 11.135.000	1.572	„ 9.276.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN. OPEN MARKT.

	1926				1925	1924	1914
	3 Juli	28 Juni-3 Juli	21-26 Juni	14-19 Juni			
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	3 3 ¹ / ₄ 2)	27 ¹ / ₈ -3 3 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄	27 ¹ / ₈ 2 ³ / ₄ -3 ¹ / ₄	2 ³ / ₄ -13 ¹ / ₁₆ 3-1 ¹ / ₄	2 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₄ 2 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄	3 ¹ / ₄ -1 ¹ / ₈ 2 ¹ / ₂ -3	3 ¹ / ₈ -3 ¹ / ₁₆ 2 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄
Londen Daggeld .. Partic. disc.	3-4 4 ¹ / ₈ -3 ¹ / ₁₆	3-5 ¹ / ₂ 4 ¹ / ₈ -1 ¹ / ₄	3 ¹ / ₂ -4 4 ¹ / ₄	3-4 ¹ / ₄ 4 ¹ / ₄ -5 ¹ / ₁₆	2 ¹ / ₂ -6 4 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₁₆	1-4 ¹ / ₂ 3 ¹ / ₁₆ -7 ¹ / ₁₆	1 ⁹ / ₄ -2 2 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄
Berlijn Daggeld .. Partic. disc.	6-7	4 ¹ / ₂ -8	3-5 ¹ / ₄	3-5 ¹ / ₂	9-11 ¹ / ₂	—	—
New York ¹⁾ Call money Partic. disc.	4 ¹ / ₂ -3 ¹ / ₄ 3 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₄ 3 ¹ / ₂	4 ¹ / ₄ -3 ¹ / ₄ 3 ¹ / ₈ -1 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂ -4 ¹ / ₄ 3 ¹ / ₈	4-6 ¹ / ₄ 3 ¹ / ₈	2-3 ¹ / ₄	1 ³ / ₄ -2 ¹ / ₂

¹⁾ Call money-koers van 2 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag. ²⁾ Koers van 2 Juli.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia ¹⁾)
29 Juni 1926	2.48 ¹⁵ / ₁₆	12.11 ¹ / ₂	59.26 ¹ / ₂	7.13	7.04	100 ¹ / ₈
30 „ 1926	2.48 ⁷ / ₈	12.11 ¹ / ₂	59.26 ¹ / ₂	7.—	7.—	100 ¹ / ₈
1 Juli 1926	2.48 ¹⁵ / ₁₆	12.11 ¹ / ₂	59.27	6.79	6.89	100 ¹ / ₈
2 „ 1926	2.48 ¹⁵ / ₁₆	12.11 ¹ / ₂	59.27	6.71 ¹ / ₂	6.70	100 ¹ / ₈
3 „ 1926	—	—	—	—	—	100 ¹ / ₈
5 „ 1926	2.49 ¹ / ₂	12.11 ⁵ / ₈	59.30	6.75	6.52	100 ¹ / ₄
Laagsted.w. ¹⁾	2.48 ¹⁵ / ₁₆	12.11 ¹ / ₂	59.25	6.62 ¹ / ₂	6.50	100
Hoogsted.w. ¹⁾	2.49 ⁵ / ₃₂	12.11 ³ / ₄	59.31	7.20	7.12	100 ¹ / ₂
28 Juni 1926	2.48 ⁷ / ₈	12.11 ¹ / ₂	59.27 ¹ / ₂	7.24	7.13	100 ¹ / ₈
21 „ 1926	2.49	12.11 ⁵ / ₈	59.27 ¹ / ₂	7.14	7.17 ¹ / ₂	100 ¹ / ₈
Muntpariteit	2.48 ¹ / ₂	12.10	59.26	48.—	48.—	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾)	Boekarest ¹⁾)	Milaan **)	Madrid **)
29 Juni 1926	48.22 ¹ / ₂	35.20	7.37	1.14	9.01	40.50
30 „ 1926	48.22 ¹ / ₂	35.25	7.37	1.10	8.97 ¹ / ₂	40.22 ¹ / ₂
1 Juli 1926	48.20	35.25	7.37	1.17	8.96	40.25
2 „ 1926	48.20	35.25	7.37	1.27 ¹ / ₂	8.82 ¹ / ₂	40.10
3 „ 1926	—	—	7.37	1.17 ¹ / ₂	—	—
5 „ 1926	48.20	35.25	7.38	1.17 ¹ / ₂	8.75	39.42 ¹ / ₂
Laagsted.w. ¹⁾	48.16	35.10	7.36	1.05	8.65	39.15
Hoogsted.w. ¹⁾	48.25	35.25	7.40	1.22 ¹ / ₂	9.07 ¹ / ₂	40.50
28 Juni 1926	48.22 ¹ / ₂	35.20	7.37	1.10	9.05	40.07 ¹ / ₂
21 „ 1926	48.20	35.20	7.37	1.05	8.93 ¹ / ₂	40.75
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
¹⁾ Particuliere opgave.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Juni 1926	1.492,2	260,4	149,8	1.224,0	5,3
15 " 1926	1.492,2	260,4	205,4	1.283,1	6,4
7 " 1926	1.492,0	260,4	355,9	1.240,3	6,3
31 Mei 1926	1.491,9	260,4	387,5	1.244,4	86,8
23 " 1926	1.491,9	260,4	296,6	1.175,3	7,8
23 Juni 1925	1.061,6	97,0	353,9	1.366,0	7,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva	Door Rijksh. geherdise.
23 Juni 1926	89,5	670,9	2.498,1	764,0	160,4	3,8
15 " 1926	89,0	680,9	2.612,8	763,0	157,4	3,7
7 " 1926	89,0	616,7	2.794,9	647,4	118,2	38,2
31 Mei 1926	89,0	517,5	2.878,0	579,0	111,8	37,7
23 " 1926	89,0	769,1	2.663,0	715,9	225,2	149,2
23 Juni 1925	201,3	1.009,7	2.238,6	802,2	750,9	611,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Juni, 31, 23 Mei, resp. 292; 264,8; 316,2; 254; 409 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud en Zilver	Tegoeft in en wissels op het buitenland	Binnenlandsche wissels	Beleeningen	Voor ingetrokken Duitsch geld	In rekening courant	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
1 Juli '26	363	30	1.362	570	5.200	371	8.514	392
24 Juni '26	363	30	1.509	354	5.200	351	8.277	469
17 " '26	363	30	1.465	412	5.200	181	8.228	443
10 " '26	364	30	1.555	391	5.200	703	8.336	425
3 " '26	364	30	1.570	498	5.200	626	8.370	437
27 Mei '26	364	30	1.768	451	5.200	615	8.346	603
2 Juli '25	354	30	1.325	306	—	321	7.562	218

¹⁾ Schuld aan den Staat.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
16 Juni '26	2.836,6	1.576,0	147,7	393,3	233,2
9 " '26	2.833,2	1.529,2	149,3	448,2	249,8
2 " '26	2.797,2	1.502,7	149,3	525,0	244,1
26 Mei '26	2.816,1	1.507,8	159,4	473,9	238,8
19 " '26	2.814,7	1.523,8	162,3	489,9	226,5
12 " '26	2.803,6	1.518,3	163,2	476,4	228,2
17 Juni '25	2.821,1	1.538,4	146,7	442,0	246,1

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. ¹⁾	Algem. Dekking-perc. ²⁾
16 Juni '26	482,2	1.688,2	2.290,9	122,8	71,3	75,0
9 " '26	418,3	1.692,9	2.251,3	122,7	71,8	75,6
2 " '26	404,2	1.704,1	2.261,2	122,7	70,5	74,3
26 Mei '26	395,1	1.672,8	2.243,1	122,6	71,9	76,0
19 " '26	398,6	1.665,2	2.280,6	122,5	71,3	75,4
12 " '26	396,3	1.675,5	2.245,7	122,4	71,4	75,7
17 Juni '25	306,4	1.643,0	2.244,6	115,5	72,5	76,3

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
9 Juni '26	703	13.905	5.723	1.660	18.750	5.586
2 " '26	703	13.962	5.716	1.660	18.868	5.604
26 Mei '26	703	13.874	5.705	1.638	18.673	5.571
19 " '26	703	13.896	5.699	1.671	18.704	5.547
12 " '26	705	13.961	5.670	1.632	18.802	5.559
10 Juni '25	733	13.190	5.521	1.619	18.105	5.162

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 5 Juli 1926.

Ter beurze te Berlijn heeft gedurende de afgelopen berichtsperiode een nerveuze hausse-stemming de overhand gehad, welke haar oorzaak vond in groote bedrijvigheid der speculatie. Op de markt van fondsen met „Einheitsnotiz,” waar zich vooral de beleggingsvraag uit, was het zeer rustig.

Van bankaandeelen waren Danat en Deutsche Bank veel beter dan de vorige week. De grootste schommelingen vertoont de Montaan-markt. Staaltrustwaarden werden in groote posten uit de markt genomen en sloten met aanzienlijke koerswinsten. Op de markt voor metaal-, machine- en wagonfabriek-aandeelen gaf de sensationele stijging van Demag-aandeelen den toon aan. Electrowaarden, met uitzondering van A.E.G. eenigszins op den achtergrond. I. G. Farbenindustrie bereikten een topkoers. Scheepvaartwaarden waren verwaarloosd.

Ben uitzondering op de algemeene matte stemming op de Londensche beurs hebben Engelsche obligaties gemaakt, in verband met de verwachting, dat de Bank van Engeland binnen afzienbaren tijd tot verlaging van den discontovoet zal overgaan, hoewel men toch niet verwacht, dat dit zal geschieden voordat de staking tot een einde zal zijn gebracht. Een bewijs voor de vaste tendens op de beleggingsmarkt is voorts geweest het succes, waarmee de meeste nieuwe obligatie-emmissies in de berichtsperiode geplaatst konden worden.

Zooals gewoonlijk, valt ook ditmaal van de beurs te Parijs niet veel opmerkenswaardigs te vermelden. De fondsenmarkt heeft nauwkeurig het verloop van den franc gevolgd, doordat Fransche obligaties lusteloos gestemd waren en buitenlandsche fondsen, benevens Fransche aandelen zich in de gunst van het publiek mochten verheugen.

De beurs te New York heeft een vrij vaste stemming aan den dag gelegd, meer in het bijzonder voor industriele papieren en voor sommige spoorweg-aandeelen. Van de industriele fondsen zijn op den voorgrond getreden aandeelen U.S. Steel Corporation en aandeelen General Motors, beide op grond van verwachtingen van een extra dividend in aandeelen en, wellicht, van een verhooging van het dividend in contanten. De Nickel Plate heeft een nieuw voorstel aangenomen omtrent de fusie van de desbetreffende spoorwegondernemingen, hetwelk echter nog door de Interstate Commerce Commission moet worden goedgekeurd. Berichten uit de nijverheid doen zien, dat de bedrijvigheid weer een stijgende lijn heeft ingeslagen, zoodat de beurs ook uit dien hoofde een vaste tendens heeft kunnen verkrijgen.

Ten onzent was de houding van de fondsenmarkt over het algemeen niet ongeanimeerd. De beleggingsafdeling heeft ook een vaste stemming aan den dag kunnen leggen, ondanks de verstrooing van de geldmarkt, welke langer duurt dan was verwacht. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106⁷/₁₆, 106¹/₁₆, 106⁹/₁₆; 4¹/₂ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99⁵/₁₆, 99¹⁵/₁₆, 100; 7 pCt. Ned.-Indië: 100⁹/₁₆, 100⁵/₁₆, 100²⁵/₃₂; 5 pCt. Mexico Goud 1899 £20—100: 50¹/₂, 51¹/₂, 52¹/₂; 8 pCt. Sao Paulo: 105⁵/₁₆, 106, 105¹/₁₆.

Het meest heeft de afdeling voor suikeraandeelen de aandacht getrokken door de krachtige rijzing in aandeelen Handelsvereniging „Amsterdam”. Het slotdividend ad. 20 pCt., dat in de berichtsperiode tot betaling is gekomen, heeft geen enkelen invloed op den koers uitgeoefend; de détacheering is niet zichtbaar geworden. Aangemoedigd door dit resultaat, werden groote aankopen uitgevoerd, omdat men onderstelde, dat nu ook de claim, althans voor een deel, spoedig zou worden ingehaald. Deze verwachting is niet geheel in vervulling gegaan; integendeel toonde het aandeel een lageren koers op den eersten dag, dat de claim werd verhandeld. Hierna echter is al spoedig weer een herstel ingetreden, zoodat de verbetering per saldo van grooten omvang is gebleven. De overige suikeraandeelen waren veel kalmer, doch ook hier is de ondertoon vast gebleven. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 157¹/₂, 161¹/₂, 165; Handelsverg. Amsterdam: 708, 713¹/₂, 719 (ex div.), 613¹/₂ (ex claim), 625; Javasche Cultuur Mij.: 329¹/₂, 337, 340; Maron: 234¹/₂, 226, 234, 231; Ned.-Ind. Suiker Unie: 208¹/₂, 216, 220; Pagottan: 267, 269, 270; Poerworedjo: 110⁵/₁₆, 111, 113¹/₂; Sindang Laoet: 424, 427, 435; Tjepper: 605, 624, 640; Watoetoelis Poppoh: 683, 695, 721.

Rubberaandeelen zijn eenigszins op den achtergrond getreden. De verschillen in den rubberprijs zijn gering gebleven, zoodat er in deze markt geen aanleiding heeft bestaan tot ingrijpen in de één of in de andere richting. Amsterdam Rubber: 319, 325¹/₂, 322¹/₂; Deli Batavia Rubber: 235¹/₂, 237¹/₂, 241¹/₂, 246; Gogo Niki: 345 (ex div.), 350; Hessa Rubber: 432, 437¹/₂, 442; Java Caoutchouc: 182, 184, 183¹/₂; Kali Telepak: 338, 321 (ex div.), 320¹/₂; Ken-

deng Lemboe: 406, 413½, 415½, 414; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 349½, 352, 354; Preanger Rubber: 173, 176, 180; R'dam Tapanoeli: 168, 170¼, 160, 155½; Serbadjadi: 322, 327, 328; Sumatra Caoutchouc: 307, 310, 307; Vereenigde Indische Cultuur Ondernemingen: 172½, 177, 182.

De *tabaksmarkt* is vrij vast geweest. De laatste voorjaarsinschrijving van Sumatrabak van dit jaar behoort thans tot het verleden. De prijzen, welke daar zijn behaald, werden als alleszins bevredigend beschouwd, vooral indien men in aanmerking neemt, dat de beste soorten in de eerste inschrijvingen aan de markt zijn gebracht. Ter beurze neemt men aan, dat handelaars getracht hebben meer dan hun behoefte te dekken, met het oog op de mogelijkheid, dat het volgende jaar de voorraad tabak — als gevolg van de oogstschade — geringer zal zijn en dus de prijzen hooger zullen kunnen worden. Arendsburg: 532, 539, 537; Be-soeki Tabak: 220, 218, 220; Deli Batavia Mij.: 397½, 408½, 407; Deli Mij.: 421¼, 429½, 429½; De Oostkust: 189, 194, 194½; Senembah Mij.: 379¼, 392¼, 390¼.

Petroleum-aandeelen zijn zeer rustig geweest. In aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij is niet veel van beteekenis omgegaan, temeer omdat de aandacht van het buitenland zich thans in eerste instantie op andere objecten — met name ook op Deutsche fondsen — schijnt te richten. De overige petroleum-aandeelen waren eveneens kalm, doch met een vaste tendens, vooral voor aandeelen Peudawa Petroleum Mij. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 387, 383, 387½; Kon. Petroleum Mij.: 404½, 401¼, 402; Perlak Petroleum: 84, 83½, 85, 83½; Peudawa: 39½, 41, 43½.

De *scheepvaartmarkt* heeft haar opgewekt aanzien kunnen behouden, nu de vrachtenmarkt nog geen teekenen van verslapping heeft gegeven. De omzetten zijn echter geringer geworden, dan eenigen tijd geleden het geval is geweest. Holland-Amerika Lijn: 45, 46¼, 47; Java China-Japan Lijn: 113½, 114, 112, 113¼; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 90½, 91½, 92; Ned. Scheepvaart Unie: 168½, 169¼, 172½; Stoomvaart Mij. Nederland: 170, 171.

Van *industriële aandeelen* is de grootste aandacht op aandeelen Jurgens en kunstzijdesoorten gevallen. De Jurgenspapieren hebben zich in goede belangstelling mogen verheugen. Ook kunstzijde-aandeelen waren over het algemeen wel vast, doch de stemming was min of meer verdeeld. Centrale Suiker Mij.: 119¼, 119¼, 120; Gero Fabriek: 109, 102, 102¼; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 105, 106¼, 106½; Jurgens: 174¼, 176½, 175; Maekubee: 135, 138½, 139½; Ned. Kunstzijdefabriek: 339¼, 316½ (ex div.), 311, 316¼; Philips Gloeilampenfabriek: 347¼, 350¼, 353½, 350.

Op den voorgrond zijn mede aandeelen in *handelsondernemingen* getreden. Bijna alle soorten uit deze rubriek hebben van een opgewekte stemming blijk gegeven. In het bijzonder waren aandeelen Moluksche Handelsvennootschap gezocht, in verband met de declaratie van een dividend over 1925 ad. 5 pCt., waar de beurs ditmaal nog geen uitkeering had verwacht. Internationale Crediet- en Handelsverg. R'dam: 267¼, 268½, 273, 278½; Linde Teves Stokvis Zn. Ltd.: 121, 120¼, 123; Moluksche Handel Mij.: 123½, 126½, 134½.

Mijnaandeelen hebben geen aanleiding tot bijzondere bespreking gegeven. Alg. Exploratie Mij.: 94, 98½, 103½; Billiton, 1e Rubriek: 620, 611, 629, 626; Redjang Lebong: 218, 215½, 225½; Singkep Tin Mij.: 325, 327½, 328.

De afdeling voor *bankaandeelen* is vast geweest. Amsterdamsche Bank: 159¼, 158, 159; Incasso Bank: 116, 117½, 118; Javasche Bank: 353¼; Koloniale Bank: 184, 186¼, 187¼; Ned.-Ind. Handelsbank: 159¼, 160, 161½; Ned. Handel Mij.: 146¼, 147, 148½; R'damsche Bank, verg.: 69, 68¼, 68½; Twentsche Bank: 134.

De *Amerikaansche markt* heeft een opgewekte stemming aan den dag gelegd, in aansluiting aan de aanwijzingen van Wallstreet. Op den voorgrond zijn, bij kleinen handel, aandeelen Steel Corporation getreden, welke hier door, gaans boven pariteit werden verhandeld. Het publiek heeft in geringe mate aan de aankopen deelgenomen. Anaconda Copper: 94½, 967½; Studebaker: 53½, 52½, 53¼; United States Steel Corp.: 139½, 141¼, 145½; Erie: 35¼, 37, 37¼; New York Ontario & Western: 25, 25½, 25½; Union Pacific: 157½, 157, 158½; Wabash Railway: 48½, 47½, 48½.

De *geldmarkt* was, zooals reeds gezegd, eenigszins stroef; prolongatie noteerde aanvankelijk 3¼ pCt., doch steeg later tot 3½ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

6 Juli 1926.

Tarwe. De stemming is in de afgelopen week voor deze graansoort niet vaster geworden, niettegenstaande de vraag voor spoedig leverbare tarwe bleef voortduren. Dienengevolge is het prijsverschil tusschen spoedige levering en bijv. Augustus-aflading van Noord-Amerika nog grooter geworden. Of nu de prijs van loco-tarwe in Augustus of September ongeveer gelijk zal zijn aan dien, die nu voor Augustus-aflading betaald wordt, dan wel of dan zal blijken, dat de thans geldende prijzen voor dien termijn te laag zijn, is natuurlijk niet te zeggen. De vakbladen gaan vrij algemeen van het eerste uit, daarbij aannemende, dat hetgeen van de oude oogsten beschikbaar is tot den nieuwen oogst van Noord-Amerika hier ruim wordt aangevoerd, zeer voldoende zal zijn. Blijkt dit het geval, dan zal een niveleering der prijzen vrij spoedig moeten plaats vinden. Op het oogmerk is het nog niet zoo ver, want niettegenstaande de ruimere verschepingen der laatste weken blijft in de meeste markten spoedig aankomende tarwe goed gevraagd, terwijl bovendien de verschepingen wederom een neiging tot afnemen vertoonen, wat ontegenzeggelijk althans gedeeltelijk op de vaste vrachtenmarkt als gevolg van de Engelsche kolenstaking is terug te voeren.

In den loop van de volgende week is de officieele schatting van de oogsten der Vereenigde Staten per 1 Juli te verwachten, een bericht dat altijd met groote belangstelling wordt tegemoet gezien. Intusschen hebben de particuliere schatters hun ramingen reeds gelanceerd en hun cijfers toonen een merkwaardige overeenstemming. Van de winter-tarwe is nu reeds een zoodanig deel geoogst, dat deze wel als verzekerd kan beschouwd worden. De oogst (ongeveer 560.000.000 bushels) is groot, maar met ruim 200.000.000 bushels maakt de oogst van zomertarwe een minder goed figuur, vooral als men bedenkt, dat deze oogst nog geenszins verzekerd is. Intusschen kan deze oogst ook nog wat beter uitvallen en in ieder geval is de waarschijnlijkheid groot, dat de Vereenigde Staten een vrij grooten oogst zullen hebben met een ruim export-surplus. Indien nu ook Canada een goeden oogst krijgt, zal er zeker voldoende tarwe geproduceerd zijn, ook al zouden de Oost-Europeesche oogsten en later de Argentijnsche en Australische oogsten niet voldoende aan de verwachting beantwoorden. Maar ofschoon het nieuws van Canada in den laatsten tijd niet bepaald slecht is geweest, evenmin was het onverdeeld gunstig en vooral onlangs werd er weer groote hitte en droogte gemeld, hetgeen een gedeelte van den oogst in gevaar zou kunnen brengen.

Ofschoon de aanvoeren van den nieuwen oogst in de Staten reeds zeer groot zijn, is toch de zichtbare voorraad van Noord-Amerika weer flink afgenomen, terwijl ook in Europa de meeste voorraden verre beneden die van verleden jaar zijn.

Het betere weer in de meeste Europeesche landen was zeer welkom; het werd helaas op vele plaatsen weer door regen gevolgd. Ofschoon men zich niet al te zeer voor de gevolgen bezorgd behoeft te maken, zoo is men het er vrijwel over eens, dat de oogst laat zal zijn.

De berichten uit Rusland en vooral ook uit Roemenië blijven goed, maar de verschepingen van den ouden oogst hebben op het oogenblik weinig te beteekenen.

Daar er twee Amerikaansche feestdagen vallen in de berichtsweek, zijn er minder fluctuaties geweest dan gewoonlijk. De stemming blijft in de Staten tamelijk flauw. In tegenstelling met verleden jaar, toen men daar onder invloed was van den slechten oogst van winter-tarwe, gaat er nu geen haussebeweging van Chicago uit. In Canada worden de prijzen iets beter gehandhaafd al blijft men natuurlijk onder invloed van Chicago. In Argentinië bleven de prijzen ook vrijwel onveranderd.

Terwijl er overeenstemming bereikt heette over de Duitsche invoerrechten en het zeker scheen dat op 1 Augustus de nieuwe rechten zouden ingaan, waarbij het recht op tarwe op Mk. 5.— per 100 KG. zou komen, werd later weer bericht, dat het accordo nog als zeer onzeker moest beschouwd worden. Veel vermeerderde vraag in verband met de rechten is er van Duitschland niet uitgegaan, omdat het groote prijsverschil met latere leveringen het maken van stocks in verband met verhoogde rechten niet verlokkelijk maakte.

Rogge. Nadat de stemming aanvankelijk nog traag was, werd die later geleidelijk aan vaster, ofschoon de omzet niet veel vermeerderde. Meer nog dan van den tarwe-oogst verwacht men een vermindering van den Europeeschen rogge-oogst. De stand is in de meeste landen niet voldoende en dit geeft natuurlijk steun aan de markt. Bepaalde hoeveelheden Noord-Amerikaansche rogge werden

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli
3 Juli '26	134 $\frac{1}{4}$	68 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{7}{8}$	13,—	6,80	17,05
26 Juni '26	133 $\frac{3}{8}$	69 $\frac{1}{8}$	38 $\frac{3}{8}$	13,15	6,70	17,05
3 Juli '25	142	97 $\frac{3}{4}$	43 $\frac{3}{8}$	12,85	8,65	18,95
3 Juli '24	116 $\frac{3}{8}$	95 $\frac{3}{4}$	50 $\frac{7}{8}$	13,70	8,70	22,20
3 Juli '23	103 $\frac{1}{8}$	79	40 $\frac{1}{8}$	11,20 ¹⁾	8,40 ¹⁾	21,55 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{4}$	9,40	5,38	13,70

¹⁾ per Augustus.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	5 Juli 1926	28 Juni 1926	6 Juli 1925
Tarwe (Manitoba III) .. ¹	15,80	15,75	* 16,15
Rogge (No. 2 Western) .. ¹	11,60	11,25	13,20
Mais (La Plata)	170,—	168,—	225,—
Gerst (48 lb. malting).... ²	198,—	195,—	268,—
Haver (Canada 3)..... ¹	10,40	10,85	12,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. ¹	12,—	12,10	13,25
Lijnzaad (La Plata)	369,—	367,—	426,—

¹⁾ per 100 KG. ²⁾ per 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG. * No. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Juni/3 Juli 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	27 Juni/3 Juli 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe.....	60.229	713.016	552.304	—	7.568	9.498	720.584	561.802
Rogge	9.372	129.235	111.000	—	596	—	129.831	111.000
Boekweit	251	12.016	15.727	—	705	150	12.721	15.877
Mais	17.962	447.761	337.117	2.764	52.650	44.137	500.411	381.254
Gerst	12.562	172.112	85.443	—	6.815	3.647	178.927	89.090
Haver	11.583	108.657	104.335	—	2.165	150	110.822	104.485
Lijnzaad	1.917	119.539	94.507	7.094	125.357	28.098	244.896	122.605
Lijnkoek	7.301	123.731	108.531	—	—	—	123.731	108.531
Tarwemeel	2.526	26.203	48.818	368	6.914	8.150	33.117	56.968
Andere meelsoorten	117	7.606	3.187	—	—	—	7.606	3.187

verhandeld, evenals Zuid-Amerikaansche voor zoover die nog vóór 1 Augustus in Duitschland in te voeren zouden zijn. Ook Russische rogge vond tot verhoogde prijzen koopers.

Mais. De stemming voor dit artikel was zeer vast vooral in Engeland, waar de behoefte aan spoedig leverbare mais het aanbod overtrof. Dit is eenigszins als een verrassing gekomen en daar de groote handelaren in Engeland zeer weinig hadden ingekocht, waren ze nu wel gedwongen verschillende ladingen tot stijgende prijzen op te nemen. Dit veroorzaakte slechts een geringe stijging in Argentinië, maar de hoogere vrachten waren oorzaak, dat de prijzen in Europa regelmatig opgingen. Voor andere dan Platamais toonde Engeland al heel weinig belangstelling, trouwens er waren noch van den Donau, noch van Rusland ladingen aangeboden. De Donau offreerde evenmin op het Continent, omdat de prijzen verder Donau op zoo goed zijn, dat export van Roemenië over zee niet met voordeel mogelijk is. Ten onzent beschikt men nog over ruime hoeveelheden van deze Donaumais, maar waar het aanbod voor verdere afladingen geheel heeft opgehouden, hielden de verkoopers sterk terug en een vrij sterke stijging vond plaats ook in verband met de betere kwaliteit. Toch is de prijs nog belangrijk onder dien voor Platamais. Op het Continent bestaat geen schaarschte aan mais, maar toch werd er in navolging van de Engelsche markt tamelijk veel mais opgenomen. In Antwerpen was de vraag goed, maar de omzet werd beperkt door een uitgebroken werkstaking alsook door de verdere daling van den Belgischen franc.

Gerst. De belangstelling beperkte zich aanvankelijk tot enkele partijen spoedig leverbare gerst, maar ook hiervoor was de vraag niet voldoende, zoodat de verkoopers in veel gevallen concessies moesten doen. Later verbeterde de vraag voor alle soorten en de markt sluit vast met meer omzet. Een goede oogst wordt verwacht in Roemenië en voor Juli/Augustus-aflading werd tot aanmerkelijk lagere prijzen aangeboden en ook een en ander verhandeld.

Haver. Na aanvankelijk zwakkere markten werd ook dit artikel vaster en hoogere prijzen werden besteed voor alle soorten, vooral Canadeesche. Ook de vaste vrachtenmarkten hebben op dit artikel veel invloed.

SUIKER.

De suikermarkten waren ook deze week over het algemeen prijshoudend gestemd.

In New York brachten in het begin der week de liquidatie van Juli posities op de termijnmarkt en het aanhoudend aanbod van stoomende en aangekomen suikers eene eenigszins flauwere stemming teweeg, welke echter weer veranderde toen de vraag naar inlandsche geraffineerde suiker wegens de in de V.S. heerschende warmte toenam.

De noteringen voor Sp. Centr. en op de termijnmarkt waren als volgt:

Sp. C. Juli Sept. Dec. Jan.
Slot voorafgaande week 4.11 2.36 2.49 2.66 2.70

Opening verslagweek..... 4.08 2.37 2.51 2.67 2.71
Slot verslagweek..... 4.18 2.41 2.50 2.68 2.72

De ontvangsten in de Atl. havens der V.S. bedroegen deze week 77.000 tons, de versmeltingen 81.000 tons (tegen 74.000 tons in 1925) en de voorraden 377.000 tons (277.300 tons in 1925).

Prompte Cubasuiker werd verhandeld tot ongeveer 2.5/16 \$c. en daarna tot 2.7/16 \$c. c. & fr. New York, terwijl ook naar het verre Oosten eenige ladingen Juli afscheep verkocht werden.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 26 Juni	60.855	68.738	24.270
Totaal sedert 1/12 tot 26/6	3.761.958	4.184.727	3.294.143
Werkende fabrieken	5	15	5
Weekexport 26 Juni.....	82.574	100.291	79.327
Totale export sedert 1/1 tot 26/6	2.422.355	3.063.382	2.505.952
Totale voorraad 26 Juni....	1.339.605	1.121.345	788.141

Thans zijn 172 fabrieken afgemalen met een totaal van 4.579.629 tons tegen 4.861.730 tons in 1925 (Guma's raming 5.052.286 tons).

Volgens F.O.Licht was het weer in Europa gedurende Juni te regenachtig waardoor bijna overal overstromingen werden veroorzaakt. Door de te groote koelte en vochtigheid kon het onkruid op de jonge bietvelden te welig tieren, zonder dat dit voldoende kon worden gewied. Er wordt dan ook allerwegen naar droog, warm weer verlangd. Uit ervaring blijkt echter, dat een daaropvolgende periode van zon en warmte, mits niet te laat komend, den stand van het bietgewas weer veel kan doen verbeteren. Het eind van Juni en de eerste dagen van Juli brachten reeds de zoo noodige zomerwarmte.

In Tsjecho-Slowakije hebben de velden zich, ondanks de groote vochtigheid, over het algemeen goed gehouden. Volgens niet officieele berichten verwacht men, dat de Gouvernements maatregelen met betrekking tot den suikerhandel voor de campagne 1926/27 zullen worden afgeschaft; dit is sinds 1915 de derde keer, dat men tracht den vrijen handel weder in te voeren.

In Oostenrijk kan de stand der bietvelden goed worden genoemd.

Voor Hongarije, waar over het algemeen gedurende Mei en Juni te weinig regen valt, vormt de overvloedige bevochtiging gedurende die maanden dit jaar een gunstige factor en is de stand van het jonge gewas gunstig.

In Joego Slavië bemoeilijkten de regens het veldwerk, zoodat thans nog 20 % der bietvelden niet gedund zijn. Ook komt in enkele districten nogal insectenplaag voor, welke zooveel schade toebracht, dat opnieuw geploegd moest worden.

In de Zuidelijke districten van Polen konden de velden zich onder gunstige omstandigheden goed ontwikkelen en ook in het Westen is de stand van het gewas over het

algemeen goed. In het Centrum en in het Noorden evenwel hebben de regens en ook overstromingen nogal schade berokkend. Ook hier wordt naar zonneschijn en warmte verlangd. Volgens laatste berichten zal het areaal van 530.000 H.A. niet bereikt worden, en dit met ongeveer 25.000 H.A. moeten worden verminderd. Berichten omtrent den stand van het gewas luiden — met uitzondering van eenige districten — over het algemeen gunstig.

In Roemenië wordt, wegens de gunstige weeromstandigheden, een goede normale oogst verwacht.

In Frankrijk hebben de regens belangrijke schade aangericht. Desondanks wordt van officieele zijde de stand van het gewas slechts iets minder goed genoemd dan op dezen tijd in 1925. Men hoopt, dat het gunstige weer der laatste week zal doorzetten.

Ook in Holland en België klaagt men over te koel en te nat weer, waardoor o.a. ook overstromingen werden veroorzaakt. Het bietareaal in Holland wordt thans geraamd op 60.500 H.A., hetgeen eene vermindering beteekent met 8,6 % in vergelijking met 1925 (66.219 H.A.). In België rekent men op eene nog grootere vermindering.

Eene uitzondering op de overige landen van Europa maakt Denemarken, waar de jonge bieten zich onder gunstige weeromstandigheden goed ontwikkelen konden.

Licht geeft verder een nieuwe raming van het bietareaal in Europa, waarin weinig veranderd is in vergelijking met zijne laatste raming (E.S.B. No. 545 van 9 Juni, 1926) en het totaal — inclusief de reductie voor Rusland — werd teruggebracht tot 2.148.000 H.A. (laatste raming 2.182.000 H.A.; campagne 1925/26: 2.133.411 H.A.).

In Engeland kwamen bescheiden zaken tot stand in koloniale suikers, waarvoor de prijzen 3 d. tot 4½ d. per cwt. opliepen, hoofdzakelijk wegens de verhooging der vrachten, o.a. als gevolg der nog steeds heerschende kolonstaking. De termijnmarkt sloot op de volgende noteringen:

Juli	Sh. 14/-	December	Sh. 14/11½
Augustus	„ 14/3	Maart '27	„ 15/4½
September ...	„ 14/4½	Mei '27	„ 15/7½

De Zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitsland 1 Juni	694.000	396.000	560.000
Tsjechoslowakije 1 Juni	447.000	315.000	173.000
Frankrijk 1 Juni	234.000	216.000	97.000
Nederland 1 Juni	135.000	75.000	69.000
België 1 Juni	85.000	113.000	48.000
Polen 1 Juni	118.000	108.000	107.000
Engeland 1 Juni	475.000	333.000	396.000
Europa ..	2.188.000	1.556.000	1.450.000
V.S. Atlant. havens 30 Juni ..	377.000	277.000	192.000
Cuba 26 Juni	1.340.000	1.121.000	788.000
Totaal ..	3.905.000	2.954.000	2.430.000

Voor Mauritius wordt, volgens particuliere berichten, wegens het zeer goede weer gedurende Mei en Juni, een oogst verwacht van 230.000 tons.

Op Java was de markt kalm. De V.I.S.P. verkochten nog een hoeveelheid Superieur uit oogst 1927 Juni/Augustus levering tot f 17.— per 100 K.G. Uit oogst 1926 werden tot ult. Juni in totaal 28.015.000 picols door de Producenten Vereeniging verkocht.

In de tweede hand ging disponible No. 16 & hooger tot f 9.75 in andere handen over.

Het rendement van 105 fabrieken per half Juni bedraagt circa 14% minder dan op dat tijdstip verleden jaar.

Hier te lande volgde men slechts langzaam de betere stemming, welke zich na het begin der week in Amerika kenmerkte. De prijzen liepen iets op, om echter aan het

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juli	Cuba's 96° c.l.f. Juli/Aug.	
		Sh.	Sh.	Sh.	
5 Juli '26	kristalsuiker basis 99° f 16 7/8	33/3	15/3	11/10 1/2	—
28 Juni '26	„ 16 13/16	33/-	15/1 1/2	11/7 1/2	4,08
5 Juli '25	„ 18 7/8	35/3	14/9	12/3	4,30
5 „ '24	„ 24 5/8	42/6	20/-	19/-	5,09
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 13/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99° f. 14 13/32				

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3p. 100 KG.

slot weder af te brokkelen. De markt sloot op de volgende noteringen:

Augustus	f 17.—	} aanbod
December	„ 17,3/8	
Maart	„ 17,7,8	

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 30 Juni 1926.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn iets flauwer en er gaat weinig om. Mid-American spot te Liverpool noteerde zelfs 9,47 d. op 22 en 24 Juni, wat tot nu toe het laagste punt van dit seizoen is geweest en wij moeten tot Februari 1922 teruggaan toen een dergelijke prijs het laagst genoteerd werd. Gisteren bedroeg deze notering 9,48 d., doch daar de markt vanmorgen 6 tot 8 punten lager opende, is het wel mogelijk, dat er vandaag weer een nieuw record gevestigd wordt. Ook Egyptische katoen is flauwer; FGF Sakel noteerde gisteren 16,25 d., hetwelk vergeleken met 32,55 d. op 27 Juni 1925, hiervan juist de helft is. Loco-verkopen zijn klein en bedroegen totaal slechts 25.000 balen.

Er is nog steeds geen verbetering in de Amerikaansche garenmarkt te melden. Verkoopers rapporteeren weinig vraag en er wordt dan ook slechts weinig verkocht. De geboden prijzen zijn over het algemeen slecht en de spinmarge is kleiner geworden. In bundelgarens bestaat een geringe vraag voor 40er mule voor geveerd goed en 42/2 7 leas, beide voor export. Het resultaat van de stemming over het vaststellen van een schema voor unanieme verkoopprijzen werd gisteren gepubliceerd en luidde:

Voor — 87,26 percent, tegen — 2,09 percent, niet gestemd — 10,65 percent.

Daar het resultaat van de stemming alleen bindend zou zijn, indien de overgrote meerderheid het eens zoude zijn, tracht men thans nog antwoord van de 10,65 percent niet stemmers te verkrijgen. Egyptische soorten worden weinig verkocht, ondanks de vacantie in het Boltondistrict. Verkoopen zijn gering, zoowel voor de binnenlandsche markt, als ook voor export. In getwijnde garens beperkt de vraag zich tot kleine hoeveelheden voor spoedige levering.

De toon van de doekmarkt is apathisch en er gaat slechts weinig om. De vraag van de overzeesche markten is aanzienlijk verminderd, ongetwijfeld een gevolg van het feit, dat overzeesche koopers niet die verlaagde prijzen kunnen bedingen, die zij in verband met de daling van het ruwe materiaal als billijk beschouwen. Ook in de koloncrisis komt nog steeds geen verbetering en in verschillende lancashiredistricten begint het gebrek aan kolen zich geducht te laten voelen. Er gaat dan ook slechts weinig om en noch bij koopers noch bij verkoopers bestaat eenig gevoel van vertrouwen in de naaste toekomst.

23 Juni 30 Juni. Oost. koersen. 22 Juni 29 Juni
 Liverpoolnoteringen. T.T. op Br. Indië 1/5 3/8 1/5 7/8
 F.G.K. Sakellaris 16,40 16,05 T.T. op Honkong 2/3 2/2 1/8
 G.F. No. 1 Oomra 6,25 5,95 T.T. op Shanghai 2/11 1/2 2/11 1/4

KOFFIE.

Sedert het vorige bericht bleef de stemming aan de koffiemarkt onveranderd. Weliswaar zakte in Brazilië de wisselkoers iets in en liepen in overeenstemming daarmede de kost- en vrachtaanbiedingen van Rio en van Santos iets terug terwijl ook de noteringen aan de termijnmarkt te New York een fractie daalden, doch aan onze markt bleef voor termijnen de stemming vast en liepen de noteringen van het Gemengd Contract 1 à 1½ ct. op, terwijl die van het Santos-contract ongeveer onveranderd bleven. De oorzaak hiervan was, dat onze termijnmarkt in de laatste maanden, tengevolge van groot aanbod van Robusta Koffie, New York te weinig gevolgd was. Nu dit drukkend aanbod geheel verdwenen is, herstelde zich de toen ontstane wanverhouding vanzelf door stijging van het Gemengd Contract. In loco bleef de toestand onveranderd, dat wil zeggen, dat de afzet nog altijd beperkt was, hoewel vooral voor Santos Koffie, welke soort in de laatste weken wel zeer verlaten is geweest iets meer vraag was te bespeuren. In de andere soorten ging ook het een en ander om en de bestaande prijzen handhaafden zich ten volle.

Volgens telegram uit Brazilië raamt de Centro de Café te Rio den Rio-uitvoer van den oogst 1926/27 op 2.500.000 balen.

Volgens de in het begin dezer maand verschenen statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam, is in Juni de Aanvoer geweest als volgt:

	1926	1925	1924
	balen	balen	balen
in Europa	685.000	811.000	734.000
„ Ver. Staten v. Amerika	838.000	687.000	751.000
Totaal	1.523.000	1.498.000	1.485.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende het eerste halfjaar bedroegen 10.095.000 balen tegen 9.050.000 balen in 1925 en 10.616.000 balen in 1924.

De Afleveringen in Juni waren:

	1926 balen	1925 balen	1924 balen
in Europa	720.000	916.000	824.000
„ Ver. Staten v. Amerika	774.000	510.000	659.000
Totaal....	1.494.000	1.426.000	1.483.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende het eerste halfjaar waren 10.398.000 balen tegen 8.872.000 balen in 1925 en 10.304.000 balen in 1924.

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat ook in de laatst verlopen maand de stijging van de Afleveringen tegenover verleden jaar heeft standgehouden en dat deze voor de eerste zes maanden van het jaar nog altijd grooter zijn dan in het jaar 1924, toen een record-cijfer was bereikt. Op te merken valt verder, dat de groote Afleveringen van Juni hoofdzakelijk het gevolg waren van de toeneming daarvan in Amerika, dat 264.000 balen meer afleverde dan in 1925 tegenover Europa, dat 196.000 balen minder afleverde.

In het oogstjaar 1925/26, dat op 30 Juni ll. is afgesloten, hebben de Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen bedragen 20.495.000 balen, hetgeen meer dan 1.200.000 balen hooger is dan in het oogstjaar 1924/25, toen zij 19.258.000 balen hebben bedragen. In het oogstjaar 1923/24 hebben zij het record-cijfer van 20.686.000 balen bereikt, hetgeen nog geen 200.000 balen meer is dan in het laatst verlopen oogstjaar.

De zichtbare voorraden waren op 1 dezer in Europa 1.574.000 balen, hetgeen 35.000 balen minder is dan een maand geleden. In Amerika bedroegen zij 647.000 balen, hetgeen 66.000 balen minder is dan een maand geleden. Het cijfer der zichtbare voorraden in Europa en in Amerika te zamen bedroeg dus op 1 dezer 2.221.000 balen tegen 2.401.000 balen in 1925 en 2.453.000 balen in 1924.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Juli 1926 4.571.000 balen tegen 4.449.000 balen op 1 Juni 1926 en 5.085.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Sao Paulo, waarvan de opgave van 1 Juli 1926 nog ontbreekt, doch die op 1 Juni 1926 3.144.000 balen bedroegen en op 1 Juli 1925 1.786.000 balen).

In het op 30 Juni geëindigde Braziliaansche oogstjaar heeft de uitvoer van Brazilië bedragen:

3.495.000 balen Rio; 9.535.000 balen Santos; 531.000 balen Victoria.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 102/6 à 103/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 104/- à 104/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 88/3 à 89/-.

Van Robusta op aflading zijn de noteeringen op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juli verscheping, 47½ ct., Palembang Robusta, Oct./Dec. verscheping 47 ct., alles per ½ KG., c.i.f., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteeringen werden verhoogd van 64 op 65 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en van 56 op 57 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
Juli	Sept.	Dec.	Mrt.	Juli	Sept.	Dec.	Mrt.
6 Juli 57½	56½	54⅞	52⅞	56	54¾	51½	49½
29 Juni 57	56½	54⅞	52⅞	55½	53½	50¾	48½
22 „ —	56½	55¼	53⅞	—	54	51½	49½
15 „ —	55½	53⅞	52	—	52½	49¾	48½

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Juli	Sept.	Dec.	Maart
2 Juli	\$ 18,13	\$ 17,38	\$ 16,60	\$ 16,03
28 Juni	„ 18,35	„ 17,60	„ 16,82	„ 16,25
21 „	„ 18,42	„ 17,67	„ 16,96	„ 16,41
14 „	„ 17,98	„ 17,22	„ 16,47	„ 15,85

Rotterdam, 6 Juli 1926.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
3 Juli 1926....	87.000	51.000	148.000	80.000
4 Juli 1925....	46.000	42.000	180.000	119.000

Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7)	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4)	
5 Juli 1926	238.000	23.700	1.266.000	24.700	768/64
28 Juni 1926	231.000	24.500	1.256.000	25.000	729/32
21 Juni 1926	203.000	25.475	1.332.000	25.300	71/8
6 Juli 1925	103.000	34.725	1.723.000	35.000	517/32

1) In Reis.

THEE.

In de afgelopen week vond op 1 dezer de voorlaatste voorjaarsveiling plaats, omvattende het groote aantal van bijna 23.000 kisten Ned.-Indische thee directe aanvoer.

De verwachtingen voor deze veiling waren — gezien de Londensche marktstemming in de beide voorafgaande weken — niet rooskleurig; te meer van wege het groote aanbod. Wel was de stemming te Londen in het begin der week omgeslagen en waren de bestede prijzen vol prijs-houdend tot hier en daar iets hooger, doch de daling der voorafgaande weken was daardoor geenszins te niet gedaan en men verwachtte prijzen, die zeker 10 cts. en meer lager zouden zijn, dan die in vorige veiling betaald.

Het verloop van de veiling is echter nog al medegevallen, terwijl de kooplust in den loop der veiling eer toenam, althans tot het einde toe goed bleef.

Gruisoorten hadden het 't zwaarst te verduren en hierbij kwamen nog al eens prijsdalingen voor der betere kwaliteiten van 12 tot 15 cts. Bladsorteeringen daarentegen bleken goed gevraagd te worden en de daling beperkte zich hier tot 2 à 8 cts., terwijl een enkele partij zelfs vorige noteering haalde.

Commissiehuizen en ook handelaars-traden gedurende de geheele veiling flink in de markt, terwijl ook de vraag van binnenlandsche zijde goed was te noemen. De maandstaat van het Thee-etablisement te Amsterdam over Juni geeft aanvoeren te zien van 27.375 kisten, waartegenover afleveringen staan van 22.275 kisten, zoodat de voorraden in entrepôt met ruim 5000 kisten zijn toegenomen en wel van 55.252 kisten op ulto. Mei tot 60.352 kisten op ulto. Juni. De voorraden, die zich daarvan in de eerste hand bevonden, bedroegen — het was vlak vóór de veiling van 1 Juli — 36.756 kisten, zoodat de voorraden in de tweede hand ruim 23.500 kisten bedroegen, tegenover 28.800 kisten op hetzelfde tijdstip van verleden jaar.

Amsterdam, 5 Juli 1926.

RIJST.

De rijstmarkten in het Oosten blijven vast, o.m. door de vraag, welke de voedselnood in eenige gedeelten van China veroorzaakte.

Over het algemeen zijn de berichten omtrent de weersgesteldheid in Indië en Japan ongunstig, waardoor verkopers vrij hoog met hunne vraagprijzen blijven.

Ook de berichten van Java luiden kwantitatief noch kwalitatief gunstig, terwijl in het algemeen de hoofdvoedingsmiddelen hoog in prijs zijn, o.a. maïs, dat voor export naar China sterk gevraagd wordt.

Zaken met Europa werden door den hoogen prijsstand voor alle soorten rijst practisch onmogelijk gemaakt, terwijl voorts de daling van het betaalmiddel Frankrijk als koper uitschakelde.

Wellicht zouden daar alleen ondergebracht kunnen worden kwaliteiten, welke momenteel niet van Madagascar betrokken kunnen worden, aangezien daar een uitvoerverbod uitgevaardigd moet zijn.

6 Juli 1926.

RUBBER.

Sedert de vorige opgave is de rubbermarkt totaal onveranderd gebleven. De omzet blijft tot een minimum beperkt.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

La Crêpe:	einde voorafgaande week:	
Juli	1.12½ 1.17
Aug./Sept.	1.15½ 1.16
Oct./Dec.	1.18 1.16

6 Juli 1926.

COPRA.

De markt was aanvankelijk flauw gestemd. Consumenten kochten weinig, terwijl Indië ook slechts van geringe quantum afgeleverd was.

Het slot was vaster, doch de omzetten bleven betrekkelijk klein.

De slotnoteeringen zijn:

Nederl.-Indische fms., stoomend 35.—; Nederl.-Indische fms., Juli-afl levering f 35.—; Nederl.-Indische fms., Aug.-afl levering f 35.—.

STEENKOLEN.

In de staking in Engeland is nog altijd geen oplossing gevonden, en de productie daar te lande staat dientengevolge nu reeds sinds 1 Mei jl. geheel stil.

Groote importen van Amerika en kleinere van het Continent van Europa trachten te voorzien in de allerergste vraag, doch het is duidelijk, dat indien de productie niet spoedig hervat wordt, de invoer op veel grootere schaal zal hebben te geschieden, aangezien langzamerhand de oude voorraden beginnen uitgeput te raken.

Men mag veilig aannemen, dat de geïmporteerde kolen al naar gelang van kwaliteit, den verbruikers zoo iets van 35 tot 40 shilling per ton c.i.f. kosten tegen, in normale tijden, 20 a 25 shilling.

In Westfalen en in Holland zijn de prijzen aan de mijnen sterk gestegen. Niet contractueel gedekte afnemers voelen al de scherpte van den toestand.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde ..	f —,—
Durham Ongezeefde	„ —,—
Cardiff Ongezeefde	„ —,—
Schotsche Gezeefde	„ —,—
Yorkshire Gewasschen Doubles ..	„ —,—
Westfaalsche Veförder	„ 13,50
„ Vetstukken	„ 16,—
„ Smeenootjes	„ 15,75
„ Gasvlamförder ..	„ 13,50
„ Gietcokes	„ 18,50

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 16.—.

Markt vast.

6 Juli 1926.

IJZER.

Op de Engelsche ruwijzermarkt heeft een sterke prijsstijging plaats, doordat de productie zoo goed als stil staat en de voorraden uitgeput zijn, terwijl de vraag vrij groot blijft. Alleen hematiet is er nog tamelijk veel, dit wordt nu ook in de plaats van gieterij-ruwijzer gebruikt, zoodat ook hiervan de prijs een stijgende tendens heeft. Daarnaast vindt de import gretig koopers. Hierdoor is de Belgische markt voor ruwijzer en halfproducten zeer levendig en zijn de prijzen daar vast, voor Export kon 67/- f.o.b. Antwerpen gemaakt worden.

De Fransche prijs voor P.L. Nr. 3 werd voor Juli onveranderd gelaten op 460 frs., Semi-phosphoreus werd met 20 frs. verhoogd.

Stafijzer daalt nog steeds in prijs en is nu nog maar ca. 8 sh. duurder dan knuppels, die voor hun vervaardiging gebruikt worden.

	Noteering in de week van		
	21/27 Juni 1926	28 Juni/ 4 Juli 1926	29 Juni/ 5 Juli 1925
Ruwijzer.			
<i>f. o. b. Middlesbrough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	82/6	86/6	76/6
„ „ „ 3	80/-	84/-	72/6
„ „ „ 4	79/-	83/-	71/6
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	78/6	79/-	77/6
<i>Wagon départ Longwy</i> <i>(Lotharingen)</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Mouillage P. L. no. 3	460,—	460,—	345,—
Semi-phosphoreuse	500,—	520,—	365,—
<i>ab Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Gieszerei Robeisen no. 1	88	88	93
„ „ „ 3	86	86	91
Hämatit	93.50	93.50	99.50
<i>f. o. b. Antwerpen</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Gieterij ruwijzer no. 3	66/-	66/67	62/-
Walsproducten.			
<i>f. o. b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer	93-94/6	93-94	—
Plaatijzer 5 mm	99-100	98/6-99/6	—
„ 3 „	107-108/6	107-108	—

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
5 Juli 1926..	57.2/6	64.15/-	275.12/6	30.2/6	33.15/-
28 Juni 1926..	56.12/6	64.15/-	272.2/6	29.17/6	33.5/-
21 „ 1926..	57.2/6	65.5/-	270.17/6	30.5/-	33.2/6
14 Juni 1926..	57.10/-	65.7/5	269.17/6	30.12/6	34.-/-
6 Juli 1925..	60.12/6	64.15/-	253.10/-	34.2/6	34.7/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika is in den loop, van de vorige week sterk gedaald. De Golf van Mexico opende met veel vraag naar vroege booten en 5/6 per qtr. werd betaald naar U.K. met 15 Juli cancelling. Deze vracht kan misschien herhaald worden doch voor de laatste helft van Juli werd 4/9 gedaan. Sindsdien wordt tonnage tevergeefs tegen dit cijfer aangeboden. Per begin Augustus werd 4/3 tot 4/6 betaald, terwijl per 15 Augustus/15 September 4/- werd geaccepteerd, optie Continent 18 cents per 100 lbs., Middellandsche Zee 21½ cents. Naar Antwerpen of Rotterdam direct kunnen groote booten per einde Juli waarschijnlijk 20 cents per 100 lbs. bedingen. Montreal is bijna geheel zonder definitieve orders doch de vrachten worden op een tamelijk hoog peil gehouden. Per 12 Juli werd 16½ cents per 100 lbs. betaald naar Antwerpen/Rotterdam, optie Hamburg 17 cents, terwijl een boot met cancelling 15 Juli 16 cents heeft geaccepteerd naar Antwerpen/Rotterdam.

De vraag naar tonnage voor suiker van Cuba is tamelijk gering, doch de bevrachters hebben, om aan booten te komen, hun vrachten moeten verhoogen. Een kleine boot van 3000 tons werd bevracht per 15/25 Juli van San Domingo naar U.K./Continent tegen 22/6, optie Cuba 1/- extra, terwijl 23/- is betaald voor een 5000 tonner van San Domingo of Cuba per Augustus.

De North Pacific is iets opgeleefd. Tonnage per Augustus werd bevracht van Portland, Puget of Vancouver tegen 30/-.

De vrachten van de La Plata-rivier zijn de afgelopen week iets gestegen. De vraag is niet bijzonder groot, doch tengevolge van de schaarschte aan Juli-tonnage waren de bevrachters gedwongen hun vrachtedeeën te verhoogen, zoodat de reeders op het oogenblik een gunstig oogenblik hebben. Kleine booten vorderen van de boven La Plata havens 25/- doch de bevrachters willen slechts 23/- betalen. Van de Santa Fe range is 24/8 betaald naar de bekende continentale havens, terwijl naar Antwerpen direct 20/6 is geaccepteerd van Buenos-Aires.

Ofschoon de vrachten van de Oostelijke markten vast gebleven zijn waren er toch slechts weinig ladingen aan de markt. Van Wladivostock werd slechts één boot bevracht, nl. een 9000 tonner per Augustus op basis van 26/3 van Wladivostock naar Hull/Rotterdam/Hamburg, optie Scandinavië 27/6, optie twee loshavens 9 d. extra.

Van Britsch-Indië zijn ook slechts weinig ladingen aan de markt. De vracht op basis van het draagvermogen van de boot is nominaal 20/- tot 21/- naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent per Juli/Augustus. Voor suiker van Java is de vraag hoofdzakelijk beperkt tot Britsch-Indische bestemmingen en werd per Augustus bevracht naar Madras/Calcutta/Rangoon tegen 12/9 tot 13/-. Ook werd bevracht naar Japan tegen 44 sen per picol, zes laadhavens, 4 loshavens per laatste helft van Juli.

De Donau is zeer kalm en bevrachters toonen slechts weinig neiging tot bevrachten. De Zwarte Zee daartegenover was zeer levendig en betaalde tot 12/- voor tonnage tot 6000 tons en 12/6 voor kleinere booten.

Ook de Middellandsche Zee was weer zeer kalm doch iets vaster voor kleine booten. Huelva/Garston is gedaan tegen 9/- en Cork 9/3 en voor Huelva/Rotterdam wordt 4/9 in uitzicht gesteld. De Golf van Biscaye is ook levenloos gebleven. De eenigste afsluitingen zijn van Rivadeo naar Immingham tegen 6/6 en Santander/Herrenwieck 6/-.

Het aantal kolonbevrachtingen van Amerika was wederom enorm. Ongeveer 80 booten werden bevracht naar Engeland. De vrachten waren zeer varieerend, ten eerste naar gelang van positie der booten en ten tweede naar gelang van grootte. Voor booten van ongeveer 6/7000 tons werd 19/- betaald per spotprompt en 15/3 en \$ 3.75 voor 31 Juli cancelling, terwijl \$ 3.75 betaald werd voor cancelling tot 5 Augustus. Naar Havre en Cherbourg werd \$ 4.50 betaald met 15 Juli cancelling en naar Las Palmas of Teneriffe 16/-. Naar Zuid-Amerika werd betaald: beneden La Plata-havens 19/-, Bahia 18/-, Rio \$ 4.20.